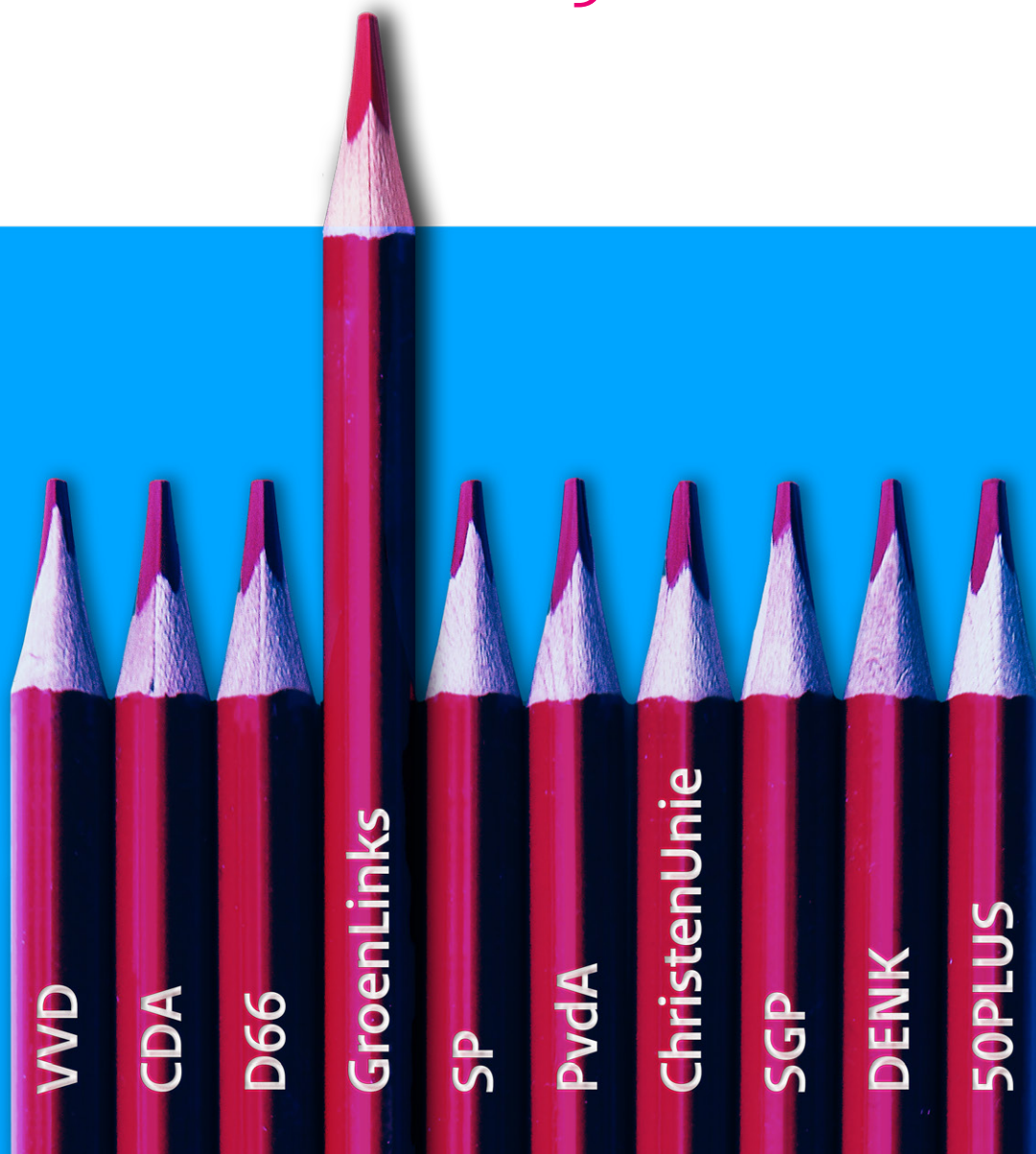

Centraal Planbureau

GroenLinks partijhoofdstuk

Keuzes in Kaart 2022-2025

CPB

maart 2021

5 GroenLinks

GroenLinks kiest voor hogere overheidsuitgaven aan onderwijs en sociale zekerheid en verschuift de lasten op inkomen en arbeid naar lasten op vermogen en winst. In de stelselherziening maken onder meer de algemene heffingskorting en de arbeidskorting plaats voor verzilverbare heffingskortingen, en worden kindregelingen inkomensafhankelijk omgevormd. Ook worden de zorgpremies verlaagd en de zorgtoeslag afgeschaft. GroenLinks intensiveert in bestuurlijke akkoorden voor hogere lonen in de zorg en het primair onderwijs, een startkapitaal van 10.000 euro voor personen die 18 jaar worden, een hoger minimumloon met gekoppelde uitkeringen en gratis kinderopvang. De lasten op vermogen en winst komen hoger uit door de introductie van een vermogensbelasting over alle belastingboxen en de verhoging van het hoge vpb-tarief.

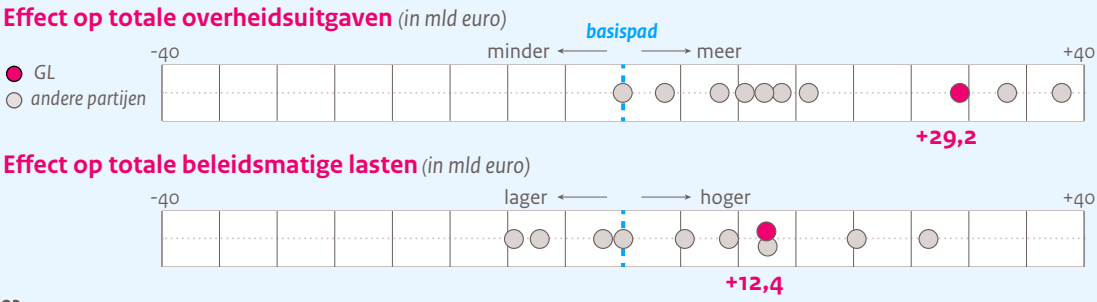
Het pakket van GroenLinks verbetert in de komende kabinetsperiode de koopkracht van veel huishoudens, maar verlaagt het EMU-saldo. Door verschuiving van de lasten gaat de koopkracht van de meeste groepen er in doorsnee op vooruit, maar dit geldt niet voor de hoogste inkomens. De spreiding rond deze medianen is wel relatief groot. Het EMU-saldo verslechtert door de hogere overheidsbestedingen, hoewel het effect wordt beperkt door de macro-economische doorwerking van het beleidspakket. De bedrijfsinvesteringen en uitvoer komen door hogere lasten voor bedrijven en een verslechterde concurrentiepositie lager uit. Per saldo neemt de economische groei beperkt toe, en neemt de werkloosheid beperkt af.

Op de lange termijn neemt de inkomensgelijkheid toe, maar daalt de werkgelegenheid en stijgen de financiële lasten voor toekomstige generaties. De hogere inkomensgelijkheid is het saldo van de stelselherzieningen in de fiscale regelgeving en in de sociale zekerheid en de zorg. De verhoging van de uitkeringen en het minimumloon verlagen de structurele werkgelegenheid. Structureel zijn de overheidsuitgaven hoger dan de overheidsinkomsten, waardoor de financiële lasten voor toekomstige generaties toenemen.

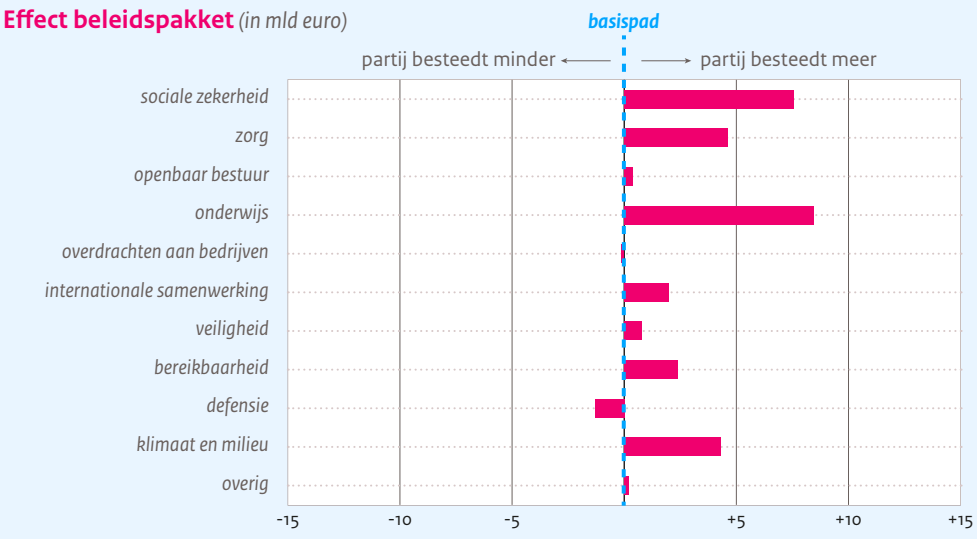
GroenLinks: uitgaven- en lastenbeeld

Budgettair overzicht van het partijprogramma van GL in 2025 ten opzichte van de situatie als er in de komende regeerperiode geen beleid zou wijzigen (basispad)

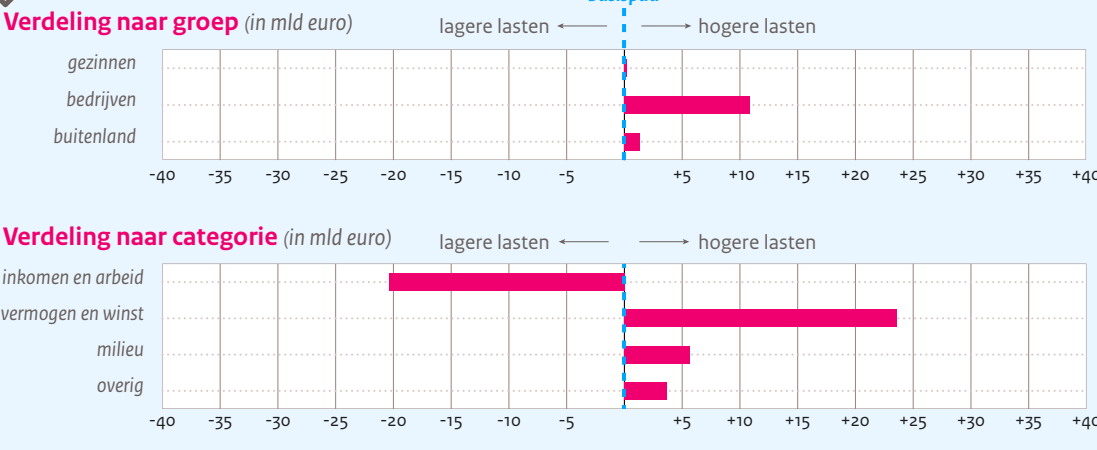
Overzicht

Overheidsuitgaven 2025

Lastenverdeling 2025

Basispad
Het basispad is de verwachte ontwikkeling bij ongewijzigd beleid. Voor meer uitleg over basispaden zie hoofdstuk 12. Download [databestand Keuzes in Kaart 2022-2025](#)

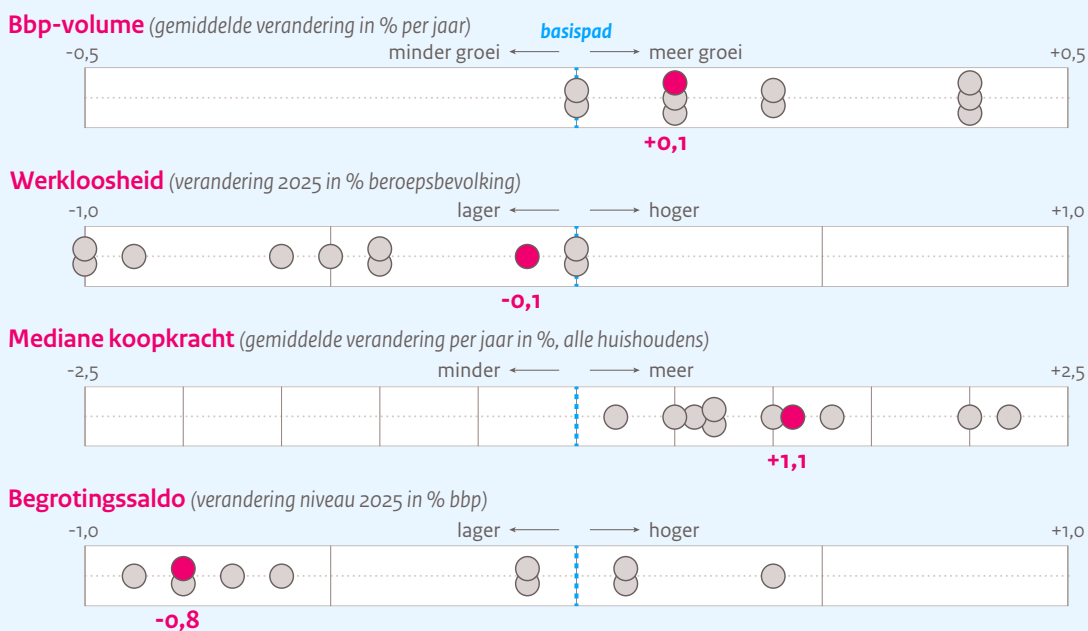
GroenLinks: economische effecten

Overzicht van de effecten van het partijprogramma van GL tijdens de komende regeerperiode (middellange termijn) en daarna (lange termijn)

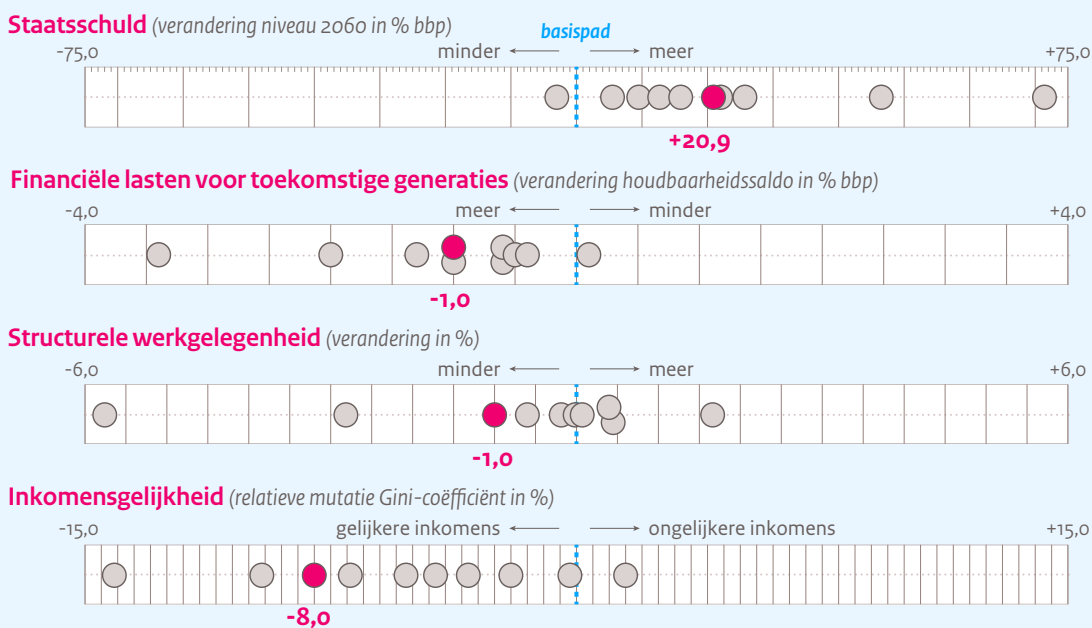

Effecten op middellange termijn (2022-2025)

● GL
○ andere partijen

Effecten op lange termijn

Basispad

Het basispad is de ontwikkeling die het CPB verwacht bij ongewijzigd beleid. Voor meer uitleg over de basispaden, zie hoofdstuk 12.

De data van de figuren kunt u downloaden via cpb.nl of via deze link: [datbestand Keuzes in Kaart 2022-2025](#)

5.1 Overheidsbegroting

Het beleidspakket van GroenLinks verhoogt de overheidsuitgaven met 29,2 mld euro en verzwaart de beleidsmatige lasten met 12,4 mld euro. Dit zijn ex-ante mutaties, dat wil zeggen zonder de macro-economische doorwerking. Deze paragraaf bespreekt de budgettaire consequenties van het pakket van GroenLinks voor de overheidsbegroting op hoofdlijnen, een volledig overzicht van alle maatregelen is te vinden in de bijlage. Alle in deze paragraaf genoemde getallen zijn ten opzichte van het basispad, tenzij anders aangegeven.

GroenLinks voert een grote stelselwijziging in de inkomensfeer door, die zowel aan de uitgaven- als lastenkant tot omvangrijke mutaties leidt. Onderdeel van deze stelselwijziging is onder meer het afschaffen van de algemene heffingskorting en de arbeidskorting met daarvoor in de plaats de introductie van diverse verzilverbare heffingskortingen en de omvorming van de kindregelingen. Naast deze stelselwijziging verlaagt GroenLinks de zorgpremies en schaft de zorgtoeslag af.

In 2025 verhoogt GroenLinks de overheidsuitgaven per saldo met 29,2 mld euro ten opzichte van het basispad. De netto intensivering betreft met name onderwijs en sociale zekerheid. Per saldo wordt het meest omgebogen bij defensie en overdrachten aan bedrijven.

Tabel 5.1 Effecten op de overheidsuitgaven van beleidspakket GroenLinks

	Basispad		Netto intensivering beleidspakket	Beleidspakket + basispad	Basispad		Beleidspakket + basispad
	mld euro				% per jaar		
	2021	2025	2025	2025	2022-2025		
Sociale zekerheid	102,0	105,4	7,6	113,0	0,8		2,6
Zorg	84,8	92,7	4,6	97,3	2,3		3,5
Openbaar bestuur	80,3	79,3	0,4	79,7	-0,3		-0,2
Onderwijs	41,9	43,2	8,4	51,6	0,7		5,3
Overdrachten bedrijven (a)	33,5	12,8	-0,1	12,7	-21,3		-21,5
Internat. samenwerking	15,7	13,7	2,0	15,7	-3,4		0,0
Veiligheid	13,7	13,1	0,8	13,8	-1,1		0,3
Bereikbaarheid	12,3	14,7	2,4	17,0	4,5		8,5
Defensie	11,1	10,7	-1,3	9,4	-0,9		-4,1
Klimaat en milieu (b)			4,3	4,3			
Overig (b)			0,2	0,2			
Totaal uitgaven	395,3	385,6	29,2	414,8	-0,6		1,2

(a) De ontwikkeling van de overheidsuitgaven in het basispad wordt sterk beïnvloed door het opwaartse effect van de coronauitgaven in 2021. Dit speelt vooral bij de functie overdrachten aan bedrijven.

(b) Voor de functies Klimaat en milieu en Overig is geen basispad gespecificeerd, enkel de effecten van het beleidspakket worden gerapporteerd.

GroenLinks intensificeert per saldo 7,6 mld euro in de **sociale zekerheid**. Dit is het saldo van intensivering en ombuigingen. De intensivering betreffen met name de (gedeeltelijke) koppeling van de uitkeringen (met name de AOW en de bijstand) aan de verhoging van het wettelijk minimumloon. De introductie van gratis kinderopvang voor vier dagen en gratis buitenschoolse opvang voor vijf dagen, waarbij de kinderopvangtoeslag wordt afgeschaft, leidt per saldo ook tot een stijging van de uitgaven. De ombuigingen betreffen onder meer het afschaffen van de zorgtoeslag. Als onderdeel van de stelselwijziging staan daar lagere lasten tegenover. Ook introduceert GroenLinks eigenrisicodragen voor werkgevers voor het eerste halfjaar WW, maar tegenover die besparing op overheidsuitgaven staat een stijging van de werkgeverslasten. Op de **zorg** intensificeert GroenLinks per saldo 4,6 mld euro. GroenLinks maakt onder andere het verplicht eigen risico in de Zvw inkomensafhankelijk en breidt het basispakket in de Zvw uit (zie paragraaf 5.2).

GroenLinks intensificeert 0,4 mld euro op **openbaar bestuur**. Op **onderwijs** wordt voor 8,4 mld euro geïntensificeerd. GroenLinks introduceert een startkapitaal van 10.000 euro voor personen die 18 jaar worden. Een deel van dit bedrag wordt gezien als een onderwijsuitgave, omdat het geld tot 23 jaar alleen aan onderwijsdoelinden kan worden besteed. Studenten die onder het studievoorschotstelsel vielen, krijgen het startkapitaal met terugwerkende kracht. Verder worden de salarissen in het primair onderwijs door het afsluiten van een bestuurlijk akkoord gelijkgetrokken met de salarissen in het voortgezet onderwijs en verkleint GroenLinks de klassen in het primair onderwijs. Daarnaast intensificeert GroenLinks in het hoger onderwijs voor onder andere verlaging van de werkdruk en fundamenteel onderzoek. Aan **overdrachten aan bedrijven** wordt in 2025 per saldo 0,1 mld euro minder besteed. GroenLinks intensificeert per saldo 2,0 mld euro op **internationale samenwerking**. GroenLinks verhoogt onder meer het budget van de ontwikkelingssamenwerking naar 0,7% van het bruto nationaal inkomen.

GroenLinks wil per saldo 0,8 mld euro meer uitgeven aan **veiligheid**. Op het terrein van **bereikbaarheid** komt GroenLinks tot een netto intensivering van 2,4 mld euro. Dit komt vooral door intensivering in de stedelijke bereikbaarheid en het openbaar vervoer. GroenLinks wil per saldo 1,3 mld euro minder uitgeven aan **defensie**. Dit komt vooral door de afschaffing van de onderzeedienst. GroenLinks wil in 2025 per saldo 4,3 mld euro op **klimaat en milieu** intensiveren. Dit betreft onder meer het opkopen van veehouderijen, creatie van nieuwe natuur en extra geld voor aardgasvrije wijken. Op de **overige uitgaven** intensificeert GroenLinks 0,2 mld euro.

GroenLinks buigt het budget van het Nationaal Groeifonds om en gebruikt dit voor andere tijdelijke intensivering, vooral op het gebied van bereikbaarheid. Deze alternatieve invulling heeft geen effect op het EMU-saldo.

Het beleidspakket van GroenLinks leidt tot een stijging van de werkgelegenheid in de **sector overheid** van 1,7% per jaar ten opzichte van het basispad. Intensivering in het onderwijs, de creatie van publieke banen en het uitbreiden van beschutte werkplekken dragen vooral bij aan het opwaartse effect op de werkgelegenheid bij de overheid. Als gevolg van het beleidspakket vindt in de **zorgsector** een stijging van de werkgelegenheid plaats van 0,3% per jaar ten opzichte van het basispad.

Tabel 5.2 Werkgelegenheidseffecten bij de overheid en zorg van beleidspakket GroenLinks

	Basispad	Basispad	Effect beleidspakket	Beleidspakket + basispad
	mln gewerkte uren, % per jaar, 2022-2025 2021			
Sector overheid	1610	-0,1	1,7	1,7
Zorg	1850	2,3	0,3	2,6
Overheid en zorg	3460	1,2	0,9	2,2

GroenLinks verzwart de **beleidsmatige lasten** in 2025 met per saldo 12,4 mld euro ten opzichte van het basispad. **Gezinnen** betalen per saldo 0,2 mld euro meer belasting en premies. Deze lasten worden voornamelijk verzwart door het afschaffen van diverse heffingskortingen in de inkomstenbelasting, waaronder de arbeidskorting, de algemene heffingskorting en de (alleenstaande) ouderenkorting. De lasten voor gezinnen worden verlicht door de introductie van verzilverbare heffingskortingen voor werkenden, gepensioneerden en uitkeringsgerechtigden. Deze maatregelen zijn onderdeel van de stelselwijziging die bovenaan de paragraaf beschreven is. Daarnaast wordt de nominale zorgpremie verlaagd. Voor **bedrijven** stijgen de beleidsmatige lasten per saldo met 10,9 mld euro. De lastenverzwaring wordt onder andere verklaard door een verhoging van het hoge vpb-tarief naar 30%, het betrekken van de boekwaarde van bezittingen in box 2 in een nieuwe vermogensbelasting en de afschaffing van aftrekposten die vallen onder de ondernemersaftrek. De lasten voor bedrijven worden anderzijds verlicht door de invoering van een werkgeversheffing voor collectieve voorzieningen, waarin GroenLinks de huidige werkgeverspremie samenvoegt, de maximumpremielgrens afschaft en een franchise invoert die gedifferentieerd is naar bedrijfsgrootte. De beleidsmatige lasten voor het **buitenland** worden per saldo met 1,4 mld euro verhoogd. Dit komt voornamelijk door het afschaffen van de dividendbelastingvrijstelling bij de inkoop van eigen aandelen en de invoering van een gedifferentieerde vliegbelasting.

De beleidsmatige lastenverzwaring van 12,4 mld euro is ook op te bouwen vanuit de verschillende lastencategorieën. De lasten op **inkomen en arbeid** worden per saldo met 20,4 mld euro teruggebracht. Deze lasten veranderen met name door de introductie van verzilverbare heffingskortingen, de verlaging van nominale zorgpremies en de introductie van de werkgeversheffing voor collectieve voorzieningen. Het afschaffen van verschillende heffingskortingen in de inkomstenbelasting leidt echter tot een lastenverzwaring in de categorie inkomen en arbeid. De lasten op **vermogen en winst** worden per saldo met 23,5 mld euro verzwart. Deze lastenverzwaring volgt onder andere uit de introductie van een vermogensbelasting over alle belastingboxen, de verhoging van het hoge vpb-tarief en de afschaffing van de Baangerelateerde Investeringskorting (BIK) en de daaraan gerelateerde reservering. De belastingen op **milieu** worden door GroenLinks per saldo verzwart met 5,6 mld euro. Onderliggend wijzigt GroenLinks mobiliteitsbelastingen, onder andere door de invoering van een gedifferentieerde vliegbelasting en een kilometer- en vrachtwagenheffing in combinatie met het afschaffen van de motorrijtuigenbelasting. Daarnaast wordt een verpakkingenbelasting geïntroduceerd. GroenLinks verhoogt per saldo de **overige** lasten met 3,7 mld euro. Hieraan liggen grotendeels de verhoging van het btw-tarief op vlees en vis naar 21% en de invoering van een financiële transactiebelasting ten grondslag.

Tabel 5.3 Effecten op lastenontwikkeling van beleidspakket GroenLinks

	Basispad	Effect beleidspakket	Beleidspakket + basispad
<i>mutatie in mld euro</i>			
2022-2025			
Beleidsmatige lastenontwikkeling	6,2	12,4	18,7
... waarvan gezinnen	4,2	0,2	4,5
... waarvan bedrijven	1,9	10,9	12,7
... waarvan buitenland	0,1	1,4	1,5
... waarvan inkomen en arbeid	4,9	-20,4	-15,5
... waarvan vermogen en winst	0,7	23,5	24,3
... waarvan milieu	0,5	5,6	6,1
... waarvan overig	0,2	3,7	3,8
Niet-EMU-relevante lasten		4,5*	4,5*
... waarvan gezinnen		0,1	0,1
... waarvan bedrijven		4,4	4,4
... waarvan buitenland		0,0	0,0
* Substantiële (niet-EMU-relevante) lasten na kabinetsperiode. + is lastenverzwaring, - is lastenverlichting.			

Het beleidspakket van GroenLinks leidt tot niet-EMU-relevante lasten van 4,5 mld euro. Niet-EMU-relevante lasten zijn kosten voor gezinnen, bedrijven of het buitenland om te voldoen aan door de overheid opgelegde verplichtingen, waarvoor geen directe tegenprestatie geldt en die geen effecten hebben op de belasting- en premieontvangsten. De niet-EMU-relevante lasten van GroenLinks komen voornamelijk voort uit de introductie van het eigenrisicodragerschap voor de eerste zes maanden WW voor rekening van werkgevers. Daarnaast worden er normen voor het bijmengen van duurzame brandstoffen opgelegd.

Het beleidspakket van GroenLinks heeft verschillende gevolgen voor decentrale overheden. GroenLinks vergroot het takenpakket van decentrale overheden, vooral door uitbreiding van het aantal beschutte werkplekken. GroenLinks verhoogt daarnaast het budget van het gemeente- en provinciefonds met 1,0 mld euro. GroenLinks verhoogt de lokale lasten met 1,7 mld euro, vooral door een taakstellende verhoging van de onroerendezaakbelasting waarvan de opbrengst wordt afgeroomd van het gemeente- en provinciefonds.

5.2 Zorg

GroenLinks verhoogt de collectieve zorguitgaven met 4,6 mld euro in 2025 ten opzichte van het basispad. Dit is opgebouwd uit een verhoging van de collectieve Zvw-uitgaven met 3,7 mld euro, een verhoging van de collectieve Wlz-uitgaven met 0,1 mld euro en een verhoging van de overige zorguitgaven met 0,7 mld euro.

Tabel 5.4 Effecten op belangrijkste indicatoren zorg van beleidspakket GroenLinks

	Stand 2021	Basispad	Effect beleidspakket	Beleidspakket + basispad
	mld euro		niveau 2025 in mld euro	
Curatieve zorg (Zvw)				
Collectieve uitgaven (a)	47,1	50,9	3,7	54,7
a.g.v. (budget)maatregelen			-0,3	
eigen betalingen			2,4	
aanpassing basispakket			1,6	
overig			0,1	
Eigen betalingen (b) (in euro p.p.)	3,3 (227)	3,4 (235)	-0,6 (-43)	2,8 (192)
Langdurige zorg (Wlz)				
Collectieve uitgaven (a)	25,2	29,2	0,1	29,3
a.g.v. (budget)maatregelen			0,0	
eigen betalingen			0,0	
overig			0,1	
Overig (o.a. Wmo/jeugd)	12,6	12,6	0,7	13,4
Collectieve zorguitgaven (a)	84,8	92,7	4,6	97,3
(a) Nettobedragen.				
(b) Dit betreft de eigen betalingen onder het verplicht eigen risico voor verzekerde curatieve zorg. In het basispad is het eigen risico 400 euro per persoon in 2025 (in prijzen 2021). In lopende prijzen is dit 420 euro. Merk daarbij op dat niet iedereen het eigen risico vol maakt.				

In de **curatieve zorg** introduceert GroenLinks een publiekrechtelijk zorgstelsel met regionale uitvoerders, waarbinnen ingezetenen van rechtswege verzekerd zijn. Verzekerden kiezen niet hun ziekenfonds, maar behoren tot het fonds in de regio waar zij wonen. Hun recht op zorg blijft bestaan binnen duidelijk afgebakende budgettaire kaders. De overheid stelt het basispakket vast, waarin alle zorg wordt verleend in natura. Complexe zorg wordt bovenregionaal ingekocht op basis van aanbesteding door de overheid.

GroenLinks heeft de intentie om een hoofdlijnen akkoord af te sluiten met een macro-beheersingsinstrument als stok achter de deur.

GroenLinks maakt de hoogte van het **eigen risico** in de Zvw inkomensafhankelijk. Het eigen risico loopt van nul euro voor de 40% laagste inkomens tot 750 euro voor de 20% hoogste inkomens. Hierdoor dalen de gemiddelde eigen betalingen met 43 euro tot gemiddeld 192 euro per persoon.

GroenLinks breidt het **verzekerde pakket** uit met anticonceptie en tandheelkundige zorg voor volwassenen.

Verder wil GroenLinks een bestuurlijk akkoord afsluiten om in de curatieve zorg en de intramurale **langdurige zorg** de lonen van werknemers met een laag of middeninkomen te verhogen.

Ook bij de **overige zorg** wil GroenLinks een bestuurlijk akkoord afsluiten om de lonen van werknemers in de Wmo en jeugdzorg met een laag of middeninkomen te verhogen.

5.3 Macro-economische effecten

De bbp-groei ligt gemiddeld 0,1%-punt per jaar boven het basispad. Vooral door de intensiveringen in het onderwijs, in de zorg en op het gebied van bereikbaarheid nemen de overheidsbestedingen toe. In het sociale zekerheidsdomein vervangt GroenLinks de bestaande kortingen door verzilverbare heffingskortingen voor zowel werkenden als uitkeringsgerechtigden. Als gevolg van deze en andere lastenmaatregelen blijft de consumptie ongewijzigd ten opzichte van het basispad. De lastenverzwaring voor bedrijven heeft een drukkend effect op de bedrijfsinvesteringen. De uitvoerprijzen komen ondanks de dalende reële arbeidskosten hoger uit door met name de verhoging van de productgebonden belastingen met als gevolg dat de concurrentiepositie verslechtert en de uitvoer afneemt.

De werkloosheid komt in 2025 0,1%-punt lager uit dan in het basispad. In de collectieve sector neemt de werkgelegenheid toe door de intensiveringen in de zorg en bij de overheid, terwijl de werkgelegenheid in de markt daalt. De totale werkgelegenheid neemt per saldo met 0,1%-punt per jaar meer toe dan in het basispad met als gevolg een drukkend effect op de werkloosheid. Door de toename van het arbeidsaanbod, die deels samenhangt met de wijzigingen in de loon- en inkomstenbelasting, is het neerwaartse effect op de werkloosheid door de toegenomen werkgelegenheid beperkt.

GroenLinks verhoogt het minimumloon waardoor de lonen hoger uit komen terwijl de verlaging van de werknemerslasten een drukkend effect heeft op de cao-lonen. Per saldo nemen de cao-lonen bij bedrijven met 0,6%-punt per jaar meer toe dan in het basispad. De verlaging van de werkgeverslasten heeft een neerwaarts effect op de arbeidskosten waardoor de inflatie wordt gedrukt. De verhoging van productgebonden belastingen heeft een opwaarts effect op de inflatie. Per saldo neemt de inflatie 0,3%-punt per jaar meer toe dan in het basispad. De reële cao-lonen komen hoger uit doordat de cao-lonen meer toe nemen dan de inflatie.

Tabel 5.5 Macro-economische effecten van beleidspakket GroenLinks

	Basispad	Effect beleidspakket	Beleidspakket + basispad
<i>gemiddelde verandering in % per jaar, 2022-2025</i>			
Volume bestedingen en productie			
Bruto binnenlands product	1,5	0,1	1,6
Consumptie huishoudens	2,4	0,0	2,4
Overheidsbestedingen	1,2	1,4	2,6
Investeringsbedrijven	1,4	-0,7	0,7
Uitvoer goederen en diensten	3,6	-0,3	3,3
Lonen en prijzen			
Cao-loon bedrijven	1,5	0,6	2,1
Inflatie (hicp, a)	1,5	0,3	1,8
Reële arbeidskosten bedrijven	0,4	-0,5	-0,1
Arbeidsmarkt			
Werkgelegenheid (gewerkte uren)	0,9	0,1	1,0
... waarvan bedrijven	1,0	-0,1	0,9
	<i>niveau 2025 in %</i>	<i>effect op niveau in %-punt</i>	<i>niveau 2025 in %</i>
Werkloze beroepsbevolking	4,5	-0,1	4,4
Arbeidsinkomensquote bedrijven	74,7	-0,7	74,0

a) geharmoniseerde consumentenprijsindex.

5.4 Overheidssaldo en overheidsschuld

Het EMU-saldo in 2025 bedraagt -2,0% bbp door het GroenLinks-pakket. Door de maatregelen neemt het saldo initieel af met 1,9% bbp. De macro-economische doorwerking zorgt voor een toename van het saldo met 1,1% bbp. Het EMU-saldo komt daarmee 0,8% bbp lager uit dan in het basispad. Het structurele EMU-saldo corrigeert voor tijdelijke effecten van het beleidspakket op de economische groei. Het beleidspakket heeft een kleiner effect op het structurele saldo dan het effect op het EMU-saldo. Het structurele saldo houdt geen rekening met aanpassingen van het beleidspakket, de arbeidsmarkt en de economie na de kabinetsperiode.

Het positieve doorwerkingseffect komt door de intensiveringen in de collectieve sector en de verhoging van het minimumloon waardoor de lonen en uitkeringen toe nemen. Deze leiden tot extra inkomsten via de loon- en inkomstenbelasting. Het negatieve doorwerkingseffect van de lastenverzwaring voor bedrijven is tegelijkertijd beperkt, omdat op de korte termijn daarmee vooral de investeringen en uitvoer worden geraakt en de belastingdruk hierop relatief laag is. De combinatie van intensiveringen en lastenverzwaring voor bedrijven resulteert daarom in een groot doorwerkingseffect ten opzichte van het initiële effect op het EMU-saldo.

De schuldquote daalt in 2025 ten opzichte van het basispad door de toename van het nominale bbp (de noemer van de schuldquote). Dit neerwaartse effect is groter dan het opwaartse effect van de afname van het EMU-saldo. De toename van het nominale bbp komt door zowel de hogere bbp-prijs als meer economische groei.

Tabel 5.6 Effecten op overheidssaldo en overheidsschuld van beleidspakket GroenLinks

	2025
	% bbp
EMU-saldo	
Basispad	-1,2
Initieel effect beleidspakket	-1,9
Doorwerkingseffect beleidspakket	1,1
EMU-saldo inclusief effect beleidspakket	-2,0
Structureel EMU-saldo (a)	
Basispad	-0,7
Effect beleidspakket	-0,7
Structureel EMU-saldo inclusief effect beleidspakket	-1,4
EMU-schuld	
Basispad	59,7
Effect beleidspakket	-1,3
EMU-schuld inclusief effect beleidspakket	58,4
a) EMU-saldo gecorrigeerd voor de conjunctuur en bijzondere eenmalige factoren.	

5.5 Koopkrachteffecten

Als gevolg van het beleidspakket van GroenLinks verbetert de mediane koopkracht van alle huishoudens gemiddeld met 1,1% per jaar ten opzichte van het basispad (zie de puntenwolk en boxplot verderop in deze paragraaf). GroenLinks voert een aantal stelselwijzigingen door die voor de meeste huishoudens per saldo een positief koopkrachteffect hebben. GroenLinks schaft verschillende kortingen en aftrekposten af, en vervangt deze door nieuwe verzilverbare kortingen voor werkenden, uitkeringsgerechtigden en gepensioneerden. GroenLinks verhoogt verder het wettelijk minimumloon met een koppeling aan minimumuitkeringen en een halve koppeling van de AOW. Daarnaast past de partij de financiering van het zorgstelsel aan: zo wordt de nominale premie fors verlaagd en de inkomensafhankelijke bijdrage in de Zvw voor gezinnen wordt afgeschaft. Deze maatregelen compenseren ook voor het afschaffen van de zorgtoeslag. Verder wordt kinderopvang grotendeels gratis gemaakt, ook voor niet-werkenden, waardoor de kinderopvangtoeslag komt te vervallen. GroenLinks schaft ook de kinderbijslag af en compenseert dit door het kindgebonden budget te verhogen en per saldo verder te intensiveren. Rekening houdend met de inflatie (gemeten aan de hand van de cpi) nemen door het beleidspakket van GroenLinks de reële cao-lonen bij bedrijven 0,3% per jaar meer toe dan in het basispad.

Rond dit mediane koopkrachtbeeld is sprake van spreiding. De boxplot laat zien dat voor de helft van de huishoudens de gemiddelde koopkrachtverandering varieert tussen -0,1% en +2,9% per jaar ten opzichte van het basispad. Voor bepaalde groepen kan de spreiding nog verder oplopen tot een koopkrachtachteruitgang van meer dan 3,4% gemiddeld per jaar (hoogste 20% inkomens) of een koopkrachtvooruitgang van 8,3% gemiddeld per jaar (laagste 20% inkomens).

Het beleidspakket van GroenLinks is het meest gunstig voor lage inkomens en lage middeninkomens, die er in doorsnee respectievelijk 1,2% en 2,2% per jaar op vooruit gaan ten opzichte van het basispad. Hoewel de stelselherzieningen in box 1 per saldo een negatief koopkrachteffect hebben voor deze groepen, wordt dit verlies voor de meeste huishoudens ruimschoots gecompenseerd door de hervormingen in de financiering van het zorgstelsel en de verhoging van het wettelijk minimumloon. De laagste inkomens hebben het meeste profijt van de verhoging van het wettelijk minimumloon, waardoor een deel van deze groep er per jaar 8,3% of meer op vooruit gaat. De hoogste inkomens gaan er in doorsnee niet op voor- of achteruit. Voor de meerderheid van deze groep pakken de hervormingen in box 1 per saldo ook negatief uit. Behalve van het afschaffen van de kortingen hebben de hoogste inkomens ook relatief veel nadeel van het afschaffen van aftrekposten zoals de hypotheekrenteaftrek en de mkb-winstvrijstelling. Ook hebben de hoogste inkomens het meeste nadeel van de introductie van de vermogensaanwasbelasting in box 3. Daarnaast hebben zij relatief minder profijt van de hervormingen in de financiering van het zorgstelsel en de verhoging van het wettelijk minimumloon. Hierdoor gaat een deel van deze groep er meer dan 3,4% per jaar op achteruit.

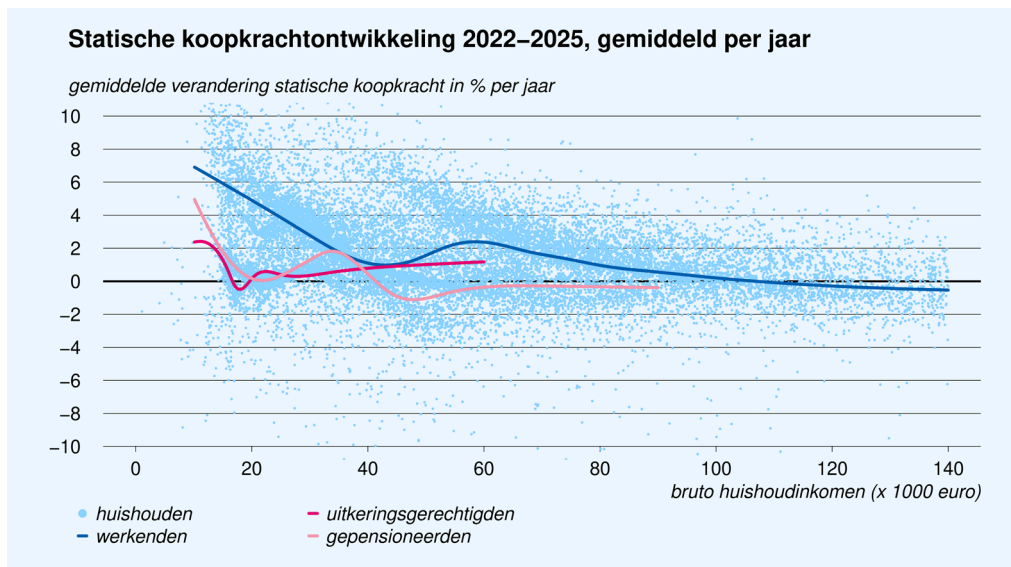
De hervormingen van GroenLinks zijn in doorsnee gunstiger voor werkenden (+1,3%) en uitkeringsgerechtigden (+1,1% per jaar) dan voor gepensioneerden (+0,8% per jaar). Werkenden hebben in vergelijking met uitkeringsgerechtigden en gepensioneerden het minste nadeel van de hervormingen in box 1. Zij hebben relatief veel nadeel van het afschaffen van de arbeidskorting en verschillende aftrekposten, maar de introductie van een verzilverbare korting voor werkenden, de hervormingen in de financiering van het zorgstelsel en de verhoging van het wettelijk minimumloon compenseren hiervoor. Bijstandsgerechtigden hebben relatief veel nadeel van het afschaffen van de algemene heffingskorting, maar de introductie van een verzilverbare korting voor uitkeringsgerechtigden mitigeert dit effect. Uitkeringsgerechtigden hebben profijt van de aanpassingen in de financiering van het zorgstelsel en bijstandsgerechtigden van de verhoging van het wettelijk minimumloon (ZW-, WW-, WIA- of WAO-uitkeringen worden niet verhoogd). Het vervangen van de ouderenkorting en de alleenstaande ouderenkorting door een verzilverbare heffingskorting voor gepensioneerden heeft per saldo een positief effect op de koopkracht voor de meeste gepensioneerden, evenals de verhoging van het wettelijk minimumloon met een halve koppeling aan de AOW. Gepensioneerden hebben daarentegen nadeel van het afschaffen van de algemene heffingskorting en van de fiscalisering van de AOW-premie.

Door de maatregelen van GroenLinks gaan alleenverdieners (+1,7%) er in doorsnee meer op vooruit dan tweeverdieners (+1,2%) en alleenstaanden (+0,9%). Tegelijkertijd is er voor deze groep ook sprake van een grotere spreiding in de koopkrachtontwikkeling. In doorsnee ondervinden alleenverdieners iets minder nadeel van de hervormingen in box 1, en meer voordeel van de hervormingen in de financiering van het zorgstelsel in vergelijking met tweeverdieners en alleenstaanden.

Het pakket van GroenLinks pakt gunstiger uit voor gezinnen met kinderen (+1,6%) dan voor gezinnen zonder kinderen (+1,1%). Dit verschil ontstaat doordat GroenLinks de kinderbijslag afschaft en het kindgebonden budget verhoogt, en per saldo hierop intensiveert. In doorsnee hebben gezinnen met kinderen

profijt van het introduceren van (grotendeels) gratis kinderopvang (ten opzichte van het afschaffen van de kinderopvangtoeslag)¹⁴.

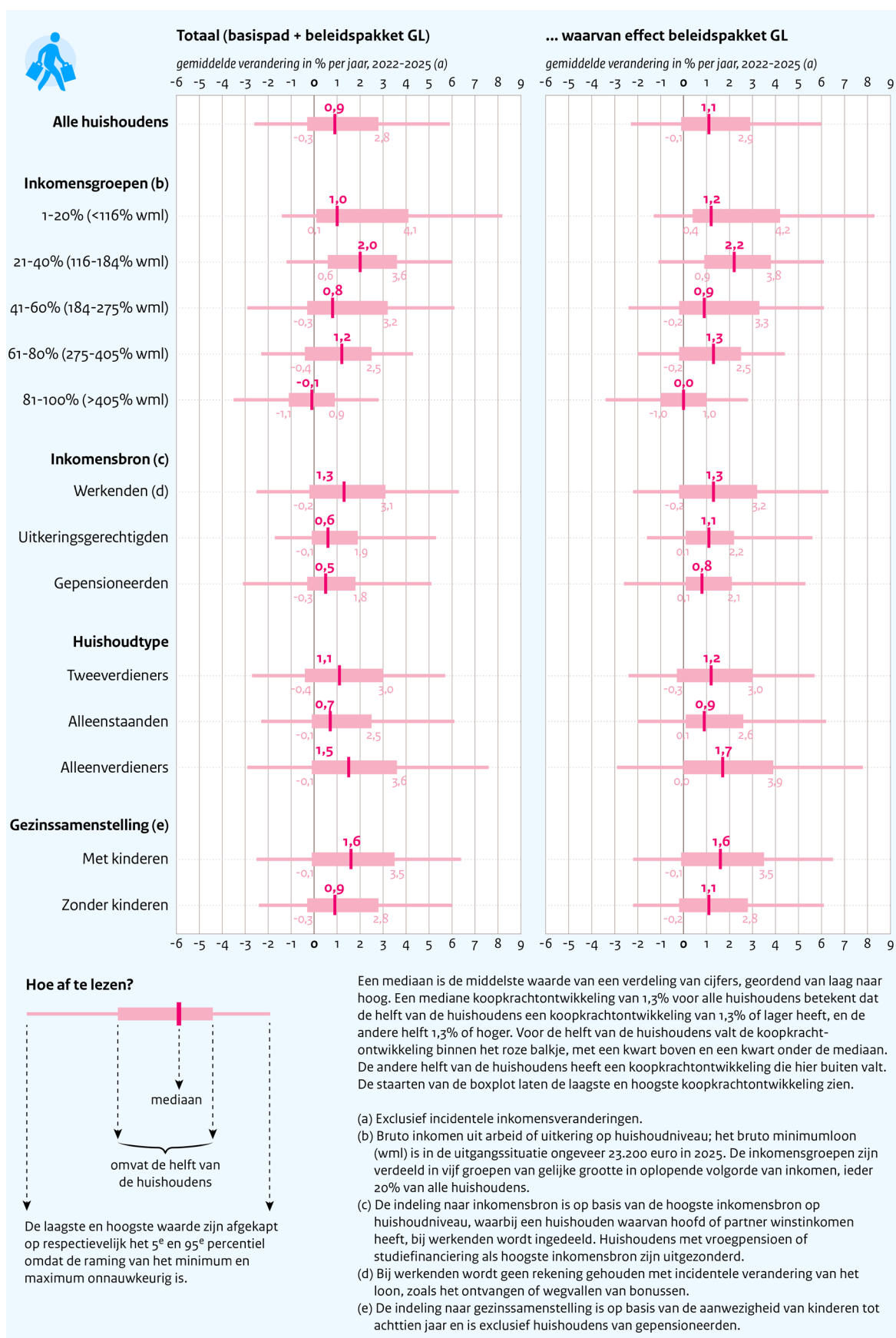
Figuur 5.1 Koopkrachtontwikkeling basispad inclusief beleidspakket GroenLinks, gemiddeld per jaar¹⁵

¹⁴ Het invoeren van vier dagen gratis kinderopvang en buitenschoolse opvang voor werkenden en niet-werkenden leidt mogelijk tot een hoger gebruik door zowel huishoudens die in het basispad recht hebben op een tegemoetkoming in de kosten van kinderopvang als voor huishoudens voor wie dit niet geldt (zoals niet-werkenden). In het statische koopkrachtbeeld is het effect op de koopkracht van een dergelijke dynamische gedragsverandering niet zichtbaar.

¹⁵ Koopkracht naar inkomensbron en huishoudinkomen, mutaties in %, gemiddeld per jaar.

Figuur 5.2 Boxplot koopkrachtontwikkeling basispad inclusief beleidspakket GroenLinks, gemiddeld per jaar

5.6 Langetermijnbeleidseffecten op inkomensverdeling

Het beleidspakket van GroenLinks leidt per saldo tot meer inkomensgelijkheid op de lange termijn dan in het basispad. Ten opzichte van het basispad ligt de Gini-coëfficiënt 8,0% lager.

Tabel 5.7 Langetermijneffecten op de inkomensverdeling van beleidspakket GroenLinks

	Basispad (a)	Effect beleidspakket (b)	Beleidspakket + basispad (c)
			% (positief = minder inkomensgelijkheid)
Mutatie in de Gini-coëfficiënt	0,6	-8,0	-7,5

(a) Basispad geeft de ontwikkeling van de Gini-coëfficiënt weer in het basispad in de structurele situatie, waarbij doorlopend beleid is afgekapt in 2060.
(b) Effect beleidspakket toont het effect van het beleidspakket op de ontwikkeling van de Gini-coëfficiënt.
(c) Basispad + beleidspakket geeft de ontwikkeling van de Gini-coëfficiënt weer voor het basispad inclusief de effecten van het voorgestelde beleidspakket.

De toename in inkomensgelijkheid is het gevolg van zowel fiscale maatregelen als maatregelen op het terrein van de sociale zekerheid en zorg. De belangrijkste fiscale maatregelen die voor meer inkomensgelijkheid zorgen zijn onder andere de introductie van de verzilverbare heffingskortingen voor werkenden, gepensioneerden en uitkeringsgerechtigden, en de aanpassingen aan de schijven in box 1. Daar staat tegenover dat het afschaffen van de algemene heffingskorting, ouderenkorting en arbeidskorting en het fiscaliseren van de AOW-premie leiden tot minder inkomensgelijkheid. Binnen de sociale zekerheid en de zorg geldt dat vooral het verlagen van de nominale zorgpremie, het verhogen van het wettelijk minimumloon, het samenvoegen en intensiveren van de kinderbijslag en het kindgebonden budget en de introductie van een inkomensafhankelijk eigen risico voor meer inkomensgelijkheid zorgen. Het afschaffen van de zorgtoeslag en het ongedaan maken van de doorwerking van de verhoging van het wettelijk minimumloon op de huurtoeslag zorgen juist voor minder inkomensgelijkheid.

5.7 Structurele werkgelegenheidseffecten

In totaal verlagen de maatregelen van GroenLinks de structurele werkgelegenheid in uren met 1,0%. Deze daling is het gevolg van maatregelen bij de sociale zekerheid en het arbeidsmarktbeleid en van fiscale maatregelen.

Tabel 5.8 Effecten van beleidspakket GroenLinks op de structurele werkgelegenheid in uren

	Effect beleidspakket
	verandering t.o.v. basispad in %
Werkgelegenheid in uren	-1,0
...waarvan fiscaal	-0,2
...waarvan sociale zekerheid/arbeidsmarktbeleid	-0,8
...waarvan pensioen	0,0
(a) Door afronding kan het totaal afwijken van de som van de onderdelen.	
(b) 0,1% staat ongeveer gelijk aan 7500 voltijdsbanen.	

Op het terrein van de sociale zekerheid en het arbeidsmarktbeleid leiden de verhoging van de bijstand en het minimumloon en het verlagen van de leeftijdsgrens van het minimumjeugdloon naar 18 jaar tot een daling van de structurele werkgelegenheid. Het hogere minimumloon zorgt ervoor dat werkgevers minder personen in dienst nemen en de hogere bijstand maakt werken financieel minder aantrekkelijk. Ook het afschaffen van de kostendelersnorm in de Participatiewet leidt via een hogere bijstandsuitkering tot een daling van de werkgelegenheid. De daling in de werkgelegenheid wordt beperkt door het uitbreiden van het aantal beschutte werkplekken en het quotum voor doelgroepbanen.

Bij de fiscale maatregelen zorgen de omvorming en intensivering van het kindgebonden budget voor een daling in de structurele werkgelegenheid. Dit verkleint het inkomensverschil tussen werken en niet-werken en vermindert zo de prikkel om te werken. Dit effect is groter dan het opwaartse effect op de werkgelegenheid van het afschaffen van de kinderbijslag. Daarnaast verlaagt ook de verzilverbare korting voor uitkeringsgerechtigden de werkgelegenheid. Werken wordt daardoor financieel minder aantrekkelijk.

Het afschaffen van de zorgtoeslag in combinatie met de verlaging van de nominale Zvw-premie beperkt per saldo de daling in de werkgelegenheid. Het inkomensverschil tussen werken en niet-werken neemt hierdoor toe. Ook het afschaffen van de algemene heffingskorting beperkt de daling van de werkgelegenheid. Verder beperken de introductie van de verzilverbare korting voor werkenden en het afschaffen van de arbeidskorting per saldo de daling in de werkgelegenheid. Werkenden gaan er bij deze twee maatregelen per saldo financieel op vooruit. Tot slot beperken de gratis kinderopvang en buitenschoolse opvang voor vier dagen per week de daling in de werkgelegenheid in uren.

5.8 Financiële lasten voor toekomstige generaties

Het beleidspakket van GroenLinks verhoogt de financiële lasten voor toekomstige generaties ten opzichte van het basispad. Het houdbaarheidssaldo verslechtert met 1,0% bbp tot -3,4% bbp. GroenLinks verhoogt structureel de overheidsuitgaven, vooral aan sociale zekerheid en onderwijs. Hier staat een kleinere toename van de overheidsinkomsten tegenover. Vooral de lasten op vermogen en winst worden verzwaard. Het doorwerkingseffect verkleint het effect van de budgettaire impuls, onder andere omdat GroenLinks de AOW-premie fiscaliseert, die vergrijzingsgevoelig is. Het beleidspakket van GroenLinks verlaagt de structurele werkgelegenheid: omdat minder mensen gaan werken en belasting betalen, verhoogt dit de lasten voor toekomstige generaties.

Ten opzichte van het basispad neemt het netto profijt dat burgers hebben van de overheid in de komende kabinetsperiode en tot 2060 toe, maar neemt het netto profijt vanaf 2060 af.¹⁶ Door de geleidelijke ingroei van veel maatregelen is het gemiddelde effect van het beleidspakket van GroenLinks de komende vier jaar nog relatief beperkt. Tot 2060 vallen de baten hoger uit dan de lasten, ondanks aflopende uitgaven (de compensatie van studenten die onder het studievoorschotstelsel vielen en het opkopen van veehouderijen zijn bijvoorbeeld eenmalige kostenposten) en oplopende lastenverzwaringen zoals het fiscaliseren van de AOW-premie en het uitfaseren van de hypotheekrenteaftrek. Vanaf 2060 wordt technisch verondersteld dat de overheidsfinanciën houdbaar worden gemaakt. Om dit te bereiken zijn extra ombuigingen of lastenverzwaringen nodig, waardoor het netto profijt vanuit de overheid afneemt.

In 2060 komt de staatsschuld 20,9% bbp hoger uit door het beleidspakket van GroenLinks. Doordat de overheidsinkomsten structureel achterblijven bij de overheidsuitgaven, stijgt de schuldprojectie van GroenLinks ten opzichte van het basispad.

Tabel 5.9 Effecten op financiële lasten voor toekomstige generaties van beleidspakket GroenLinks

	Basispad	Effect beleidspakket	Beleids pakket + basispad
	% bbp	% bbp	% bbp
Houdbaarheidssaldo	-2,4	-1,0	-3,4
... waarvan structurele beleidsimpuls		-1,0	
... waarvan doorwerkingseffecten (o.a. vergrijzing)		0,3	
... waarvan effect structurele werkgelegenheid		-0,3	
Netto profijt van de overheid			
2022 - 2025	2,7	0,2	2,9
2026 - 2059	2,3	0,9	3,2
2060 en verder (a)	-0,5	-0,8	-1,3
Overheidsschuld			
Schuldprojectie 2060 (b)	47,4	20,9	68,3

(a) Inclusief de resterende houdbaarheidsopgave na 2060.
(b) Aangenomen is een rente op staatsobligaties gebaseerd op de rentetermijnstructuur met UFR.

¹⁶ Het netto profijt is gerelateerd aan het overheidssaldo, maar de twee begrippen meten niet precies hetzelfde. Zo blijven EMU-relevante transacties met het buitenland (waaronder uitgaven aan ontwikkelingssamenwerking en belastingen betaald door het buitenland) buiten het netto-profijtbegrip en bevat het netto profijt een toegerekend rendement op de kapitaalgoederenvoorraad van de overheid.

A.4 GroenLinks

Deze paragraaf geeft een gedetailleerd overzicht van het door GroenLinks aangeleverde beleidspakket en de effecten daarvan op de overheidsuitgaven en de lasten. De bedragen zijn ex-ante, in prijzen 2021 en betreffen afwijkingen ten opzichte van het basispad.

A.4.1 Uitgaven

GroenLinks intensificeert per saldo 29,2 mld euro op de overheidsuitgaven in 2025. Na een opsomming van de uitgavenmaatregelen volgt een tabel.

Sociale zekerheid

- GroenLinks verhoogt het wettelijk minimumloon met 20%, boven op de standaardkoppeling van het wml aan de contractloonstijging. De gekoppelde minimumuitkeringen volgen deze extra stijging, boven op de standaardkoppeling van uitkeringen aan het wml. De AOW-uitkeringen volgen de extra verhoging voor de helft, de loongerelateerde uitkeringen volgen alleen de standaardkoppeling. Hierdoor nemen de socialezekerheidsuitgaven toe met 7,9 mld euro. (GL_149_a, GL_149_b, GL_149_c, GL_149_d, GL_149_f, GL_149_g, GL_149_h)
- GroenLinks introduceert vier dagen gratis kinderopvang voor kinderen jonger dan vier jaar en maakt de bso voor vier- tot en met twaalfjarigen volledig gratis. Zowel werkenden als niet-werkenden kunnen gebruik maken van de voorziening. Dit is een intensivering van 6,6 mld euro in 2025 en 9,3 mld euro structureel. (GL_118_b)
- GroenLinks voegt de kinderbijslag (zie ook 168_b) en het kindgebonden budget samen tot een nieuwe inkomensafhankelijke kinderbijslag. Het normbedrag is gelijk aan 4800 euro per jaar voor gezinnen met één kind en 8400 euro voor gezinnen met twee kinderen. Voor ieder extra kind komt hier 1800 euro bovenop. De leeftijdsafhankelijke bedragen worden geschrapt. De kop voor alleenstaande ouders in het huidige kindgebonden budget van circa 3500 euro blijft intact. De toeslag bouwt af met het huishoudinkomen vanaf een modaal inkomen en is nul bij een inkomen van 120.000 euro. Dit is een intensivering van 5,4 mld euro. (GL_168_a)
- GroenLinks introduceert een verzilverbare heffingskorting voor werkenden. Werkenden die minstens 12.000 euro arbeidsinkomen hebben, ontvangen een bedrag van 8000 euro. De korting bouwt af met het persoonlijk inkomen vanaf 29.300 euro tot nul bij een inkomen van 70.000 euro. Dit is een intensivering van 2,4 mld euro. Het betreft hierbij het deel van de basiskorting dat na verrekening leidt tot uitkering. Voor de statistische bepaling van het EMU-saldo wordt ook het deel dat in aftrek komt op de belasting gerekend tot de uitgaven. (GL_211_a)
- GroenLinks introduceert een startkapitaal van 10.000 euro voor Nederlandse inwoners die achttien jaar worden. Dit is een intensivering van 2,0 mld euro in 2025 en 2,2 mld euro structureel. Technisch is verondersteld dat 60% van dit bedrag een uitgave aan onderwijs en 40% een uitgave aan sociale zekerheid is. (GL_131_c)
- GroenLinks verhoogt de vergoeding tijdens ouderschapsverlof naar 100% van het loon tot aan 100% van het maximumdagloon. Dit is een intensivering van 0,6 mld euro. (GL_156)
- GroenLinks breidt het aantal beschutte werkplekken uit met 20.000 plekken. Dit is een intensivering van 0,6 mld euro. (GL_370)
- GroenLinks schaft de kostendelersnorm in de Participatiewet af. Dat is een intensivering van 0,3 mld euro. (GL_169)
- GroenLinks verlaagt de grens van het minimumloon naar achttien jaar. Het minimumjeugdloon stijgt naar 80% van het wml voor zeventienjarigen, 60% voor zestienjarigen en 40% voor vijftienjarigen. Dit is een intensivering van 0,3 mld euro. (GL_151_a, GL_151_b, GL_151_c)

- GroenLinks introduceert een verzilverbare korting specifiek gericht op personen onder de AOW-gerechtigde leeftijd met een uitkering. De korting is gelijk aan 10% van het sociaal minimum en bouwt af met het huishoudinkomen vanaf het minimumloon tot een modaal inkomen. Dit is een intensivering van 0,2 mld euro in 2025. Het betreft hierbij het deel van de basiskorting dat na verrekening leidt tot uitkering. Voor de statistische bepaling van het EMU-saldo wordt ook het deel dat in aftrek komt op de belasting gerekend tot de uitgaven. (GL_215_a)
- GroenLinks breidt het geboorteverlof uit naar drie weken. Dit is een intensivering van 0,2 mld euro. (GL_154)
- GroenLinks breidt het kortdurend zorgverlof uit met een week en voert zes weken betaald langdurend zorgverlof in tegen 70% van het loon tot aan 70% van het maximumdagloon. Dit is een intensivering van 0,2 mld euro. (GL_153)
- GroenLinks introduceert een verzilverbare korting voor gepensioneerden. De korting is gelijk aan 5000 euro per persoon en bouwt af naar nul met het huishoudinkomen tussen de 30.000 en 50.000 euro. Dit is een intensivering van 0,2 mld euro. Het betreft hierbij het deel van de basiskorting dat na verrekening leidt tot uitkering. Voor de statistische bepaling van het EMU-saldo wordt ook het deel dat in aftrek komt op de belasting gerekend tot de uitgaven. (GL_209_b)
- GroenLinks breidt de huurtoeslag uit naar onzelfstandige woningen. Dit is een intensivering van 0,1 mld euro. (GL_286)
- GroenLinks versoepelt de regels voor de bijstand. Het eigen huis telt niet langer mee in de vermogenstoets, en de partnertoets en de behandeling van bijverdiensten worden versoepeld. Daarnaast krijgen jongeren van 18 tot en met 21 jaar recht op een volwaardig bijstandsniveau. Dit is een intensivering van 0,1 mld euro. (GL_167)
- GroenLinks intensificeert de arbeidsbemiddeling door het UWV. Dit is een intensivering van 0,1 mld euro. (GL_148_c)
- GroenLinks schaft de zorgtoeslag af. Dit is een ombuiging van 6,6 mld euro in 2025 en 6,5 mld euro structureel. (GL_150)
- GroenLinks schaft de kinderbijslag af (zie ook 168_a voor de vervangende maatregel). Dit is een ombuiging van 3,6 mld euro. (GL_168_b)
- GroenLinks schaft de kinderopvangtoeslag af. Dit is een ombuiging van 3,6 mld euro. (GL_118_a)
- GroenLinks introduceert eigenrisicodragerschap voor werkgevers voor de eerste zes maanden WW. Het WW-recht wordt vastgesteld door het UWV, maar de kosten van WW-uitkeringen gedurende de eerste zes maanden komen voor rekening van de oude werkgever. De overheidsuitgaven (WW-uitkeringen betaald door het UWV) dalen met 2,7 mld euro. Tegenover deze ombuiging staan hogere niet-EMU-relevante werkgeverslasten in de vorm van WW-uitkeringen betaald door eigenrisicodragers (GL_163_b). (GL_163_a)
- GroenLinks schaft het lage-inkomensvoordeel (LIV), dat per 2025 wordt omgevormd, af. Dit is een ombuiging van 1,0 mld euro. (GL_355)
- GroenLinks verhoogt het wml zonder doorwerking in de huurtoeslag. Het ongedaan maken van de doorwerking in de huurtoeslag is een ombuiging van 1,0 mld euro. (GL_356)
- GroenLinks wijzigt de arbeidsongeschiktheidsverzekering voor zelfstandigen. De grondslag bedraagt maximaal 100% van het minimumloon, de uitkering 70% daarvan. De wachttijd is één jaar, zelfstandigen met personeel zijn uitgezonderd. De uitkeringen leiden tot een structurele ombuiging van 0,1 mld euro en een beperkte ombuiging in 2025. (GL_160_c)

Zorg

- GroenLinks maakt de hoogte van het verplichte eigen risico in de Zvw afhankelijk van het inkomen van verzekerden. GroenLinks gaat uit van inkomenskwintielen: voor de laagste twee kwintielen (40% van de volwassenen met de laagste inkomens), wordt het verplichte eigen risico afgeschaft. Voor de

hoogste drie kwintielen wordt het verplichte eigen risico (in lopende prijzen) respectievelijk 350 euro voor het derde kwintiel, 420 euro voor het vierde kwintiel en 750 euro voor het vijfde kwintiel (20% van de volwassenen met de hoogste inkomens) in 2025. Dit is een intensivering in de Zvw van 2,4 mld euro in 2025 en 2,3 mld euro structureel. Het gaat deels om een verschuiving van private naar collectieve zorguitgaven. Het is onzeker of invoering in 2025 gehaald wordt vanwege uitvoeringsproblemen bij het CAK en de Belastingdienst. (GL_178_a, GL_178_e)

- GroenLinks breidt het basispakket in de Zvw uit met anticonceptiemiddelen en tandheelkundige zorg voor alle volwassenen. Dit is een intensivering van 1,6 mld euro. Het gaat deels om een verschuiving van private naar collectieve zorguitgaven. (GL_189_a, GL_372_a)
- GroenLinks heeft de intentie om bestuurlijke akkoorden af te sluiten met werkgevers, werknemers, zorgverzekeraars, zorgkantoren en gemeenten om de lonen van lage- en middeninkomens werkzaam in de Zvw, Wlz of Wmo te verhogen. Dit is een intensivering van 0,2 mld euro in de Zvw, 0,3 mld euro in de Wlz en 0,3 mld euro in de Wmo. De totale intensivering is 0,8 mld euro. (GL_179_a, GL_179_b, GL_179_c)
- GroenLinks intensificeert 1,0 mld euro in het gemeente- en provinciefonds (zie ook GL_346_a). Omdat gemeenten vrijheid hebben bij het besteden van de middelen van het gemeentefonds, is verondersteld dat de intensivering deels neerslaat bij zorg. Dit is een intensivering van 0,4 mld euro in Wmo/jeugdzorg. (GL_346_b, GL_346_c)
- GroenLinks standaardiseert de gegevensuitwisseling tussen zorgaanbieders onderling en tussen zorgaanbieders en zorgverzekeraars. Vanwege implementatiekosten is dit een intensivering van 0,2 mld euro in 2025. De structurele ombuiging is 0,4 mld euro. (GL_184)
- GroenLinks wil het ziekenhuislandschap veranderen waarbij er specialistische ziekenhuizen komen die gericht zijn op complexe zorg en waarbij gedecentraliseerde zorginstellingen gericht zijn op basiszorg in de regio. Vanwege aanloopkosten is dit een intensivering van 0,2 mld euro in 2025. De structurele ombuiging is 0,3 mld euro. (GL_187)
- GroenLinks breidt het verbod op winstuitkering voor intramurale zorgverleners uit naar de gehele zorgketen. Sluiproutes worden lastiger gemaakt door aan alle rechtspersonen die zorg verlenen dezelfde eisen te stellen aan winstuitkering, transparantie en verantwoording. Het gaat om een intensivering van 0,1 mld euro in 2025. De maatregel heeft geen structureel budgettaire effect. (GL_200)
- GroenLinks wil een landelijke sturing op de capaciteit van de complexere vormen van ggz in de tweede lijn voor volwassenen. Dit is een ombuiging van 0,1 mld euro in 2025. Deze maatregel heeft geen structureel budgettaire effect. (GL_192)
- GroenLinks introduceert een publiekrechtelijk zorgstelsel met regionale uitvoerders. Binnen het stelsel zijn ingezetenen van rechtswege verzekerd. Hun recht op zorg blijft bestaan binnen duidelijk afgebakende budgettaire kaders. De overheid stelt het basispakket vast, waarin alle zorg wordt verleend in natura. Verzekerden kiezen niet hun ziekenfonds, maar behoren tot het fonds in de regio waar zij wonen. Complexe zorg wordt bovenregionaal ingekocht op basis van aanbesteding door de overheid. Deze maatregel kent een eenmalige intensivering van 2,4 mld euro in 2024 voor de opbouw van reserves. De maatregel leidt tot een beperkte intensivering in 2025. De maatregel heeft geen structureel budgettaire effect. (GL_191_a)
- GroenLinks wil alle artsen verplichten tot loondienst. Dit is een ombuiging van 0,4 mld euro. Vanwege de afkoop van goodwill is er een eenmalige intensivering van 2,1 mld euro geboekt in 2024. Dit bedrag kan bij de rechter hoger of lager uitvallen. (GL_180_a, GL_180_c)
- GroenLinks heeft de intentie om een hoofdlijnenakkoord af te sluiten in combinatie met het macrobeheersinstrument. Deze maatregel leidt tot ombuigingen van 0,2 mld euro in de ziekenhuiszorg en beperkte ombuigingen in de huisartsenzorg, de geestelijke gezondheidszorg en de wijkverpleging. In totaal is de ombuiging in de Zvw 0,3 mld euro. (GL_185)

- GroenLinks verplicht zorgverzekeraars om alle niet-concurrentiegevoelige onderdelen (inkoop en verantwoording) van hun contracten met zorgaanbieders te standaardiseren. Dit is een ombuiging van 0,2 mld euro in 2025 en 0,3 mld euro structureel. (GL_182)
- GroenLinks stelt meerjarige contracten en budgetafspraken in de Wlz verplicht. Dit is een ombuiging van 0,1 mld euro. (GL_186)
- GroenLinks breidt het bestaande beleid van prijsonderhandelingen bij pakketbesluiten uit naar alle nieuwe dure geneesmiddelen (uitgaven meer dan 40 mln euro per jaar per middel of meer dan 50.000 euro per behandeling en totale uitgaven meer dan 10 mln euro). Dit is een beperkte ombuiging in 2025 en een ombuiging van 0,1 mld euro structureel. (GL_183_a)
- GroenLinks geeft gemeenten de taak valpreventieprogramma's aan te (laten) bieden voor hun inwoners van 65 jaar en ouder. Hiervoor intensiveert GroenLinks in de Wmo. Deze programma's leiden tot besparingen in de Zvw en Wlz. Per saldo is er een beperkte ombuiging. (GL_197_a, GL_197_b, GL_197_c)
- GroenLinks brengt medisch specialisten onder het bezoldigingsmaximum van de WNT. Dit is een beperkte ombuiging in 2025 en een structurele ombuiging van 0,4 mld euro. (GL_357)
- GroenLinks verlaagt de zorgpremies. Hierdoor neemt de concurrentie tussen zorgverzekeraars toe. Dit leidt tot een beperkte ombuiging in de Zvw. (GL_212_a)
- GroenLinks voert een nieuwe betaaltitel in om een verschuiving van complexe medisch specialistische zorg naar anderhalvelijnszorg te stimuleren. Dit is een ombuiging van nul euro in 2025. De structurele ombuiging is 0,1 mld euro. (GL_188)

Openbaar bestuur

- GroenLinks intensiveert 1,0 mld euro in het gemeente- en provinciefonds met het oog op begeleiding in de bijstand (0,4 mld euro), hogere uitgaven aan jeugdzorg (0,3 mld euro), het gedeeltelijk terugdraaien van de opschalingskorting (0,1 mld euro), daklozenopvang (0,1 mld euro) en extra basisfinanciering voor de GGD's (0,1 mld euro). Omdat gemeenten vrijheid hebben bij het besteden van de middelen van het gemeentefonds, is verondersteld dat de intensivering deels neerslaat bij openbaar bestuur (0,6 mld euro) en deels bij zorg (GL_346_b, GL_346_c). (GL_346_a)
- GroenLinks creëert 20.000 publieke banen, waarvan een deel bij het onderwijs terechtkomt (GL_371_a) en een deel bij de overheid (GL_371_b). Dit is in totaal een intensivering van 0,8 mld euro, waarvan 0,4 mld euro bij de overheid. (GL_371_b)
- GroenLinks intensiveert 0,2 mld euro in de capaciteit van uitvoerings- en inspectiediensten. De extra inspecties leveren een beperkt bedrag aan extra inkomsten op (GL_171_b). (GL_171_a)
- GroenLinks intensiveert 0,1 mld euro in de consulaire dienstverlening. (GL_101)
- GroenLinks maakt de hoogte van het verplichte eigen risico in de Zvw afhankelijk van het inkomen. Vanwege grotere administratieve lasten bij het CAK en de Belastingdienst is er sprake van een intensivering van 0,1 mld euro bij het openbaar bestuur. (GL_178_c)
- GroenLinks buigt de uitgaven aan het groeifonds volledig om. Dit betekent een ombuiging van 0,9 mld euro in 2025 bij openbaar bestuur. Deze maatregel heeft geen structureel budgettair effect. (GL_176_a, GL_176_b)
- GroenLinks intensiveert 0,2 mld euro in de capaciteit van uitvoerings- en inspectiediensten (GL_171_a), wat via extra inspecties gepaard gaat met een beperkte opbrengst. (GL_171_b)
- GroenLinks verlaagt de zorgpremies naar 120 euro per jaar. Er is een beperkte ombuiging bij openbaar bestuur omdat de uitvoeringskosten van de wanbetalersregeling voor de Belastingdienst dalen. (GL_212_d)

Onderwijs

- GroenLinks kent met terugwerkende kracht een startkapitaal van 10.000 euro toe aan studenten die vielen onder het studievoorschotstelsel. Dit is een intensivering van 3,1 mld euro in 2025. Deze maatregel heeft geen structureel budgettaire effect. In totaal is de intensivering 7,7 mld euro in de kabinetsperiode. (GL_131_a)
- GroenLinks introduceert een startkapitaal van 10.000 euro voor Nederlandse inwoners die achttien jaar worden. Dit is een intensivering van 2,0 mld euro in 2025 en 2,1 mld euro structureel. Technisch is verondersteld dat 60% van dit bedrag een uitgave aan onderwijs is en 40% een uitgave aan sociale zekerheid. (GL_131_b)
- GroenLinks heeft de intentie om bestuurlijke akkoorden af te sluiten met bonden, scholen en werknemers in de onderwijssector om docenten in het primair onderwijs te belonen volgens de cao van het voortgezet onderwijs. De hiervoor benodigde middelen worden beschikbaar gesteld door middel van de verhoging van de lumpsum van het primair onderwijs. Dit is een intensivering van 0,9 mld euro. (GL_307)
- GroenLinks intensificeert in onderzoek naar duurzame energie. Dit is deels een alternatieve invulling van het groeifonds. Dit is een intensivering van 0,6 mld euro in 2025 en 0,2 mld euro structureel. In totaal is de intensivering 4,0 mld euro tot en met 2030. (GL_145_a, GL_145_b)
- GroenLinks verhoogt de lumpsum van het voortgezet onderwijs. De partij beoogt hiermee te komen tot kleinere klassen op kwetsbare scholen, verlaging van de werkdruk, uitbreiding ondersteunend personeel, uitbreiding van brede brugklassen en het gelijktrekken van de salarissen in het (voortgezet) speciaal onderwijs met de salarissen in het voortgezet onderwijs. Dit is een intensivering van 0,6 mld euro. (GL_135)
- GroenLinks verhoogt de lumpsum voor passend onderwijs met 0,5 mld euro in 2025. Deze maatregel heeft geen structureel budgettaire effect. (GL_134)
- GroenLinks verhoogt de lumpsum van het hoger onderwijs met 0,4 mld euro met het oog op het verlagen van de werkdruk. (GL_308)
- GroenLinks creëert 20.000 publieke banen, waarvan een deel bij het onderwijs terecht komt (GL_371_a) en een deel bij de overheid (GL_371_b). Dit is in totaal een intensivering van 0,8 mld euro, waarvan 0,4 mld euro bij onderwijs. (GL_371_a)
- GroenLinks verhoogt de lumpsum van het middelbaar beroepsonderwijs. De partij beoogt hiermee de werkdruk te verlagen en de begeleiding van studenten te intensiveren teneinde het voortijdig schoolverlaten te verminderen. Dit is een intensivering van 0,4 mld euro. (GL_137)
- GroenLinks verhoogt de lumpsum van het primair onderwijs. De partij beoogt hiermee de klassengrootte te verlagen naar 21 leerlingen. Dit is een intensivering van 0,3 mld euro in 2025 en 0,9 mld euro structureel. Het verschil tussen het effect in 2025 en structureel wordt veroorzaakt door de geleidelijke invoering voor nieuwe cohorten. (GL_306)
- GroenLinks intensificeert 0,3 mld euro in omscholing, werkbegeleiding en stagebegeleiding. (GL_148_b)
- GroenLinks verhoogt de lumpsum van het hoger onderwijs met 0,1 mld euro, met het oog op: invoeren van het wettelijk collegegeld voor een tweede studie op het gebied van gezondheidszorg en onderwijs, financieren wetenschappelijke opleidingen op hogescholen, intensiveren profileringsfonds en intensiveren alfa/gamma studies. (GL_136)
- GroenLinks verhoogt de uitgaven aan de tweede geldstroom voor onderzoek en innovatie met 0,1 mld euro. (GL_146)
- GroenLinks verbreedt de aanvullende beurs zodat studenten met ouders met een verzamelinkomen tot 100.000 euro recht hebben op een aanvullende beurs. Dit is een intensivering van 0,1 mld euro in 2025 en 0,4 mld euro structureel. Het budgettaire effect van deze maatregel groeit langzaam in vanwege de prestatiebeurssystematiek. (GL_133)

- GroenLinks verhoogt het budget voor de subsidieregeling praktijkleren met 0,1 mld euro. (GL_148_a)
- GroenLinks verlaagt de lumpsum in het voortgezet onderwijs. De partij verlaagt hiervoor het aantal lessen van 938 naar 800 uur. Deze ombuiging is 0,4 mld euro in 2025 en structureel 1,0 mld euro. (GL_138)
- GroenLinks schaft de regeling halvering collegegeld eerste jaar af. Dit is een ombuiging van 0,2 mld euro. (GL_139)
- GroenLinks schaft studievouchers af voor studenten die tussen september 2015 en augustus 2019 voor het eerst studiefinanciering ontvingen. Dit is een ombuiging van 0,1 mld euro in 2025 en nul euro structureel. Cumulatief is de ombuiging 0,6 mld euro. (GL_132)
- GroenLinks hevelt 0,2 mld euro in 2025 en 0,4 mld euro structureel over van de tweede geldstroom (subsidies van de NWO en KNAW) naar de eerste geldstroom (de lumpsum) voor hogeronderwijsinstellingen, met het oog op meer fundamenteel onderzoek. Per saldo heeft deze maatregel geen budgettair effect. (GL_144_a, GL_144_b)

Overdrachten aan bedrijven

- GroenLinks sluisst de opbrengsten van de CO₂-heffing (zie GL_232_a) terug als subsidie ten behoeve van emissiereductie. Dit is een intensivering van 0,7 mld euro in 2025 en 0,4 mld euro structureel. (GL_232_b)
- GroenLinks introduceert een subsidieregeling voor nieuwbouwprojecten voor woningen. Dit is een intensivering van 0,7 mld euro. (GL_172)
- GroenLinks sluisst een deel van de netto opbrengst van de vrachtwagenheffing terug naar de vrachtwagensector. Dit is een intensivering van 0,2 mld euro. (GL_253_e)
- GroenLinks introduceert een subsidieregeling voor de bouw van kleine zelfstandige woningen ter bestrijding van dakloosheid. Dit is een intensivering van 0,1 mld euro. (GL_177)
- GroenLinks buigt de uitgaven aan het groeifonds volledig om. Dit betekent een ombuiging van 1,8 mld euro in 2025 bij overdrachten aan bedrijven. Deze maatregel heeft geen structureel budgettair effect. (GL_176_d)

Internationale samenwerking

- GroenLinks verhoogt het budget voor de ontwikkelingssamenwerking tot 0,7% bni. Tevens wordt het budget vergroot met 0,2 mld euro onder andere voor het bijdragen aan het opvangen van de gevolgen van klimaatverandering. Dit is een intensivering van 1,9 mld euro. (GL_147)
- GroenLinks intensiveert 0,1 mld euro in onder andere opvang van vluchtelingen in de regio en terugkeermaatregelen. (GL_126)

Veiligheid

- GroenLinks intensiveert 0,4 mld euro in extra politiecapaciteit, waaronder rechercheurs en wijkagenten. (GL_111)
- GroenLinks intensiveert 0,1 mld euro in sociale advocatuur (GL_113)
- GroenLinks intensiveert 0,1 mld euro in begeleiding, reclassering en forensische zorg. (GL_112)
- GroenLinks intensiveert 0,1 mld euro in de bestrijding van ondermijnende criminaliteit. (GL_115)
- GroenLinks intensiveert 0,1 mld euro in de AIVD. (GL_107_b)

Bereikbaarheid

- GroenLinks intensiveert in de spoorwegen. Dit is deels een alternatieve invulling van het groeifonds. Dit is een intensivering van 1,5 mld euro in 2025 en 0,2 mld euro structureel. In totaal is de intensivering 8 mld euro tot en met 2030. (GL_129_a, GL_129_b)

- De invoering van de kilometerheffing (GL_250) gaat gepaard met uitvoerings- en investeringskosten. Dit is een intensivering van 1,0 mld euro. (GL_250_g)
- GroenLinks intensiveert in de verbetering van stedelijke bereikbaarheid. Dit is deels een alternatieve invulling van het groeifonds. Dit is een intensivering van 0,9 mld euro in 2025 en 0,1 mld euro structureel. In totaal is de intensivering 5,0 mld euro tot en met 2030. (GL_128_a, GL_128_b)
- GroenLinks intensiveert in de fietsinfrastructuur. Dit is deels een alternatieve invulling van het groeifonds. Dit is een intensivering van 0,2 mld euro in 2025 en 0,1 mld euro structureel. In totaal is de intensivering 1,0 mld euro tot en met 2030. (GL_127_a, GL_127_b)
- De invoering van de vrachtwagenheffing van GroenLinks (GL_253) gaat gepaard met invoerings- en uitvoeringskosten. Dit is een intensivering van 0,1 mld euro. (GL_253_d)
- GroenLinks sluit/laat openen Lelystad Airport na. Deze maatregel leidt tot een schadevergoeding van de overheid aan bedrijven van in totaal 0,2 mld euro. Dit is een intensivering van 0,1 mld euro in 2025. Deze maatregel heeft geen structureel budgettair effect. (GL_325_a)
- GroenLinks buigt de uitgaven aan het groeifonds volledig om. Dit betekent een ombuiging van 1,3 mld euro in 2025 bij bereikbaarheid. Deze maatregel heeft geen structureel budgettair effect. (GL_176_c)
- GroenLinks hevelt het budget voor de aanleg van autowegen van 0,8 mld euro in 2025 en 1,0 mld euro structureel over naar het budget voor de infrastructuur van de trein en de fiets. Per saldo heeft deze maatregel geen budgettair effect. (GL_130_a, GL_130_b)

Defensie

- GroenLinks intensiveert 0,1 mld euro in de marine. (GL_106)
- GroenLinks intensiveert 0,1 mld euro in de cybercapaciteit van defensie. (GL_107_a)
- GroenLinks schaft de onderzeedienst af. Dit is een ombuiging van 1 mld euro in 2025 en 0,1 mld euro structureel. In totaal is de ombuiging 2,5 mld euro in de kabinetsperiode. (GL_108)
- GroenLinks buigt om op gevechtsvoertuigen. Dit is een ombuiging van 0,3 mld euro in 2025 en een beperkte structurele ombuiging. In totaal is de ombuiging 0,8 mld euro in de kabinetsperiode. (GL_109)
- GroenLinks draait de aankoop van negen F-35 toestellen terug. Dit is een ombuiging van 0,2 mld euro in 2025 en 0,1 mld euro structureel. In totaal is de ombuiging 0,7 mld euro in de kabinetsperiode. (GL_110)

Klimaat en milieu

- GroenLinks koopt dierrechten en stallen op. Dit is een investering van 2,4 mld euro in 2025. Deze maatregel heeft geen structureel budgettair effect. In totaal is de intensivering 6 mld euro in de kabinetsperiode. (GL_123)
- GroenLinks intensiveert in de creatie van nieuwe natuur en kwaliteitsverbetering van bestaande natuur. Dit is deels een alternatieve invulling van het groeifonds. Dit is een intensivering van 0,6 mld euro in 2025 en 0,1 mld euro structureel. In totaal is de intensivering 3 mld euro tot en met 2030. (GL_122_a, GL_122_b)
- GroenLinks intensiveert in aardgasvrije wijken. Dit is deels een alternatieve invulling van het groeifonds. Dit is een intensivering van 0,6 mld euro in 2025 en 0,1 mld euro structureel. In totaal is de intensivering 3 mld euro tot en met 2030. (GL_173_a, GL_173_b)
- GroenLinks verhoogt de uitgaven aan de Investeringsubsidie duurzame energie en energiebesparing (ISDE) en Subsidieregeling energiebesparing eigen huis (SEEH). Dit is deels een alternatieve invulling van het groeifonds. Dit is een intensivering van 0,2 mld euro in 2025 en 0,1 mld euro structureel. In totaal is de intensivering 1 mld euro tot en met 2030. (GL_174_a, GL_174_b)

- GroenLinks intensificeert in subsidies voor omschakeling naar biologische landbouw. Dit is deels een alternatieve invulling van het groeifonds. Dit is een intensivering van 0,2 mld euro in 2025 en 0,1 mld euro structureel. In totaal is de intensivering 1 mld euro tot en met 2030. (GL_347_a, GL_347_b)
- GroenLinks koopt landbouwgrond op om deze in te zetten voor natuurinclusieve landbouw. Dit is deels een alternatieve invulling van het groeifonds. Dit is een intensivering van 0,2 mld euro in 2025 en 0,1 mld euro structureel. In totaal is de intensivering 1 mld euro tot en met 2030. (GL_348_a, GL_348_b)
- GroenLinks intensificeert in het planten van bomen. Dit is deels een alternatieve invulling van het groeifonds. Dit is een intensivering van 0,2 mld euro in 2025 en 0,1 mld euro structureel. In totaal is de intensivering 1 mld euro tot en met 2030. (GL_349_a, GL_349_b)
- GroenLinks intensificeert 0,1 mld euro in de subsidie op de aankoop van elektrische auto's. (GL_254_d)
- GroenLinks intensificeert 0,1 mld euro in de aanschafsubsidie voor elektrische bestelbusjes. Cumulatief wordt in de jaren 2022-2025 voor 0,2 mld euro geïntensificeerd. (GL_259)
- GroenLinks verhoogt de SDE++-uitgaven met 0,5 mld euro structureel. Deze verplichting wordt aangegeven tijdens de komende kabinetsperiode. Door een lange aanlooptijd bij implementatie van deze maatregel is er tot en met 2025 geen budgettair effect. (GL_120)

Overig

- GroenLinks intensificeert 0,1 mld euro in kunst en cultuur. (GL_102)
- GroenLinks intensificeert 0,1 mld euro in cultuuronderwijs en een cultuurbudget voor jongeren. (GL_103)
- GroenLinks intensificeert 0,1 mld euro in de publieke en regionale omroepen. (GL_125)
- GroenLinks schaft de publieke financiering van de maatschappelijke diensttijd af. Dit is een ombuiging van 0,1 mld euro. (GL_141)

A.4.2 Maatregelen met een direct EMU-schuldeffect

De volgende maatregelen hebben geen effect op het EMU-saldo maar wel een direct effect op de EMU-schuld.

EMU-schuld direct

- GroenLinks introduceert een garantiefonds voor warmtenetten en restwarmte. De storting in dit fonds verhoogt de EMU-schuld met cumulatief 1,0 mld euro binnen de kabinetsperiode. (GL_121)

Tabel A.7 Netto intensificeringen ten opzichte van het basispad in 2025, ex ante, mld euro

(+) betekent intensivering, (-) betekent ombuiging.	2025
Sociale zekerheid	7,6
Wml 20% verhogen, gedeeltelijke koppeling uitkeringen (GL_149_a, GL_149_b, GL_149_c, GL_149_d, GL_149_f, GL_149_g, GL_149_h)	7,9
Introduceren 4 dagen gratis kinderopvang en 5 dagen gratis buitenschoolse opvang (GL_118_b)	6,6
Omvormen kindgebonden budget (GL_168_a)	5,4
Introductie verzilverbare korting voor werkenden: intensivering (GL_211_a)	2,4
Startkapitaal deel inkomensondersteuning (GL_131_c)	0,8
Vergoeding ouderschapsverlof naar 100% max dagloon (GL_156)	0,6
Uitbreiden beschutte werkplekken met 20.000 plekken (GL_370)	0,6
Kostendelersnorm in de Participatiewet afschaffen (GL_169)	0,3
Grens minimumloon verlagen naar 18 jaar (GL_151_a, GL_151_b, GL_151_c)	0,3

Introductie verzilverbare korting voor uitkeringsgerechtigden: intensivering (GL_215_a)	0,2
Uitbreiden geboorteverlof naar 3 weken (GL_154)	0,2
Uitbreiding betaald zorgverlof (GL_153)	0,2
Introductie verzilverbare korting voor gepensioneerden: intensivering (GL_209_b)	0,2
Uitbreiden huurtoeslag naar studentenkamers en onzelfstandige woningen (GL_286)	0,1
Versoepelen regels bijstand (verzamelmaatregel) (GL_167)	0,1
Intensiveren arbeidsmarktbemiddeling UWV (GL_148_c)	0,1
Afschaffen zorgtoeslag (GL_150)	-6,6
Afschaffen kinderbijslag (GL_168_b)	-3,6
Afschaffen kinderopvangtoeslag (GL_118_a)	-3,6
Werkgevers eerste 6 maanden eigenrisicodragers voor WW (uitkeringen) (GL_163_a)	-2,7
Afschaffen LIV (GL_355)	-1,0
Ongedaan maken doorwerking wml-verhoging op huurtoeslag (GL_356)	-1,0
Verplichte AO-verzekering voor zelfstandigen (uitkeringen, t.o.v. basispad) (GL_160_c)	0,0
Zorg	4,6
Inkomensafhankelijk eigen risico in de Zvw (GL_178_a, GL_178_e)	2,4
Basispakket uitbreiden met tandheelkundige zorg en anticonceptie (GL_189_a, GL_372_a)	1,6
Verhoging zorglonen lage- en middeninkomens met bestuurlijk akkoord (GL_179_a, GL_179_b, GL_179_c)	0,8
Verhoging gemeente- en provinciefonds: intensivering Wmo/jeugdzorg (GL_346_b, GL_346_c)	0,4
Gegevensuitwisseling in de zorg standaardiseren (GL_184)	0,2
Herinrichting ziekenhuislandschap (GL_187)	0,2
Winstverbod alle zorgaanbieders (GL_200)	0,1
Centrale aansturing gespecialiseerde ggz (GL_192)	0,1
Publiek stelsel met landelijk opererende ziekenfondsen ('Krankenkassen' en/of 'Deens model') (GL_191_a)	0,0
Alle artsen verplicht in loondienst (GL_180_a, GL_180_c)	-0,4
Hoofdlijnenakkoord i.c.m. MBI (GL_185)	-0,3
Standaardisatie inkoop- en verantwoordingseisen Zvw (GL_182)	-0,2
Verplichten meerjarige contracten en budgetafspraken in de Wlz (GL_186)	-0,1
Centrale inkoop genees- en hulpmiddelen voor dure geneesmiddelen (GL_183_a)	0,0
Valpreventie bij 65-plussers (GL_197_a, GL_197_b, GL_197_c)	0,0
Inkomen van alle medisch specialisten gemaximeerd op WNT (GL_357)	0,0
Verlagen nominale zorgpremie naar 120 euro per jaar, effect op zorguitgaven (GL_212_a)	0,0
Stimuleren van anderhalvelijnszorg (GL_188)	0,0
Openbaar bestuur	0,4
Verhoging gemeente- en provinciefonds: intensivering openbaar bestuur (GL_346_a)	0,6
20.000 publieke banen (deel openbaar bestuur) (GL_371_b)	0,4
Intensivering capaciteit uitvoerings- en inspectiediensten (GL_171_a)	0,2
Intensivering consulaire dienstverlening (GL_101)	0,1
Inkomensafhankelijk eigen risico in de Zvw, CAK en Belastingdienst (GL_178_c)	0,1

Ombuiging groeifonds (openbaar bestuur lonen) (GL_176_a, GL_176_b)	-0,9
Extra opbrengsten door intensivering capaciteit inspectiediensten (GL_171_b)	0,0
Verlagen nominale zorgpremie naar 120 euro per jaar, uitvoeringskosten Belastingdienst (GL_212_d)	0,0
Onderwijs	8,4
Compenseren studenten onder het studievoorschotstelsel (GL_131_a)	3,1
Startkapitaal (deel onderwijs) (GL_131_b)	1,2
Gelijktrekken salarissen docenten po en vo door inschaling volgens cao vo (GL_307)	0,9
Intensiveren onderzoek duurzame energie (GL_145_a, GL_145_b)	0,6
Verhogen lumpsum vo (GL_135)	0,6
Verhogen lumpsum voor passend onderwijs (GL_134)	0,5
Verhogen lumpsum ho voor verlagen werkdruk (GL_308)	0,4
20.000 publieke banen (deel onderwijs) (GL_371_a)	0,4
Verhogen lumpsum mbo (GL_137)	0,4
Maximale klassengrootte in po naar 21 leerlingen (GL_306)	0,3
Omscholing (GL_148_b)	0,3
Verhogen lumpsum ho (GL_136)	0,1
Intensiveren onderzoek en innovatie (GL_146)	0,1
Uitbreiden aanvullende beurs ho (GL_133)	0,1
Continueren en uitbreiden subsidieregeling praktijkleren (GL_148_a)	0,1
Verlagen aantal lesuren in vo naar 800 uur (GL_138)	-0,4
Afschaffen halvering collegegeld eerste jaar (GL_139)	-0,2
Afschaffen studievouchers (GL_132)	-0,1
Overhevelen tweede naar eerste geldstroom voor fundamenteel onderzoek (GL_144_a, GL_144_b)	0,0
Overdrachten aan bedrijven	-0,1
Terugsluis CO ₂ -heffing (GL_232_b)	0,7
Intensivering woningbouw (GL_172)	0,7
Invoeren vrachtwagenheffing (gedeeltelijke terugsluis) (GL_253_e)	0,2
Intensivering woningbouw voor bestrijding dakloosheid (GL_177)	0,1
Ombuiging groeifonds (subsidies bedrijven) (GL_176_d)	-1,8
Internationale samenwerking	2,0
Ontwikkelingssamenwerking 0,7% bruto nationaal inkomen en klimaatuitgaven (GL_147)	1,9
Verzamelmaatregel migratie (GL_126)	0,1
Veiligheid	0,8
Intensivering politie (GL_111)	0,4
Intensivering sociale advocatuur (GL_113)	0,1
Intensivering begeleiding, reclassering en forensische zorg (GL_112)	0,1
Intensivering bestrijding ondermijning (GL_115)	0,1

Intensivering AIVD (GL_107_b)	0,1
Bereikbaarheid	2,4
Intensivering spoorwegen (GL_129_a, GL_129_b)	1,5
Invoeren kilometerheffing (uitvoerings- en investeringskosten) (GL_250_g)	1,0
Stedelijke bereikbaarheid (GL_128_a, GL_128_b)	0,9
Intensivering fietsinfrastructuur (klimaatfonds) (GL_127_a, GL_127_b)	0,2
Invoeren vrachtwagenheffing (uitvoerings- en investeringskosten) (GL_253_d)	0,1
Sluiten/niet openen Lelystad Airport (schadevergoeding) (GL_325_a)	0,1
Ombuiging groeifonds (bereikbaarheid) (GL_176_c)	-1,3
Verschuiving budget wegen naar openbaar vervoer. (GL_130_a, GL_130_b)	0,0
Defensie	-1,3
Intensivering marine (GL_106)	0,1
Intensivering cybercapaciteit defensie (GL_107_a)	0,1
Afschaffen onderzeedienst (GL_108)	-1,0
Ombuiging gevechtvoertuigen (GL_109)	-0,3
Annuleren F-35 toestellen (GL_110)	-0,2
Klimaat en milieu	4,3
Opkopen veehouderijen (GL_123)	2,4
Intensivering natuur (GL_122_a, GL_122_b)	0,6
Intensivering aardgasvrije wijken (GL_173_a, GL_173_b)	0,6
Intensivering subsidies voor verduurzaming en isolatie (GL_174_a, GL_174_b)	0,2
Subsidies voor omschakeling naar biologische landbouw (GL_347_a, GL_347_b)	0,2
Opkopen landbouwgrond (GL_348_a, GL_348_b)	0,2
Intensivering planten bomen (GL_349_a, GL_349_b)	0,2
Subsidie aankoop elektrische auto's (GL_254_d)	0,1
Stimuleren elektrische busjes (GL_259)	0,1
Verhogen SDE++ (GL_120)	0,0
Overig	0,2
Intensivering kunst en cultuur (GL_102)	0,1
Intensivering cultuurbudget jongeren en cultuuronderwijs (GL_103)	0,1
Extra budget NPO en regionale omroepen (GL_125)	0,1
Afschaffen publieke financiering maatschappelijke diensttijd (GL_141)	-0,1
EMU-schuld direct	0,4
Garantstelling warmtenetten en restwarmte (GL_121)	0,4

A.4.3 Lasten

GroenLinks verhoogt de beleidsmatige lasten met per saldo 12,4 mld euro in 2025. Het betreft daarbij de beleidsmatige lastenontwikkeling (blo) zoals gedefinieerd in het achtergronddocument bij de MEV 2021⁷⁸. De verhoging is opgebouwd uit een verhoging van 0,2 mld euro voor gezinnen, een verhoging van 10,9 mld euro voor bedrijven en een verhoging van 1,4 mld euro voor het buitenland. Hieronder worden de lastenmaatregelen opgesomd en gevolgd door een tabel.

Inkomen en arbeid

- GroenLinks introduceert een verzilverbare heffingskorting voor werkenden. Werkenden die minstens 12.000 euro arbeidsinkomen hebben, ontvangen een bedrag van 8000 euro. De korting bouwt af met het persoonlijk inkomen vanaf 29.300 euro tot nul bij een inkomen van 70.000 euro. Dit is een lastenverlichting van 36,4 mld euro in 2025. Het betreft hierbij enkel het deel van de basiskorting dat via de belasting wordt verrekend. Voor de statistische bepaling van het EMU-saldo wordt dit bedrag, samen met het deel dat na belastingkorting tot uitkering leidt, gerekend tot de uitgaven. (GL_211_b)
- GroenLinks zet meer collectieve middelen in om de vereveningsbijdrage aan zorgverzekeraars te verhogen. Zorgverzekeraars kunnen daardoor op jaarbasis een lagere nominale premie vragen aan verzekerden van 120 euro per jaar. Dit is een lastenverlichting van 21,2 mld euro. Door de maatregel gaan verzekeraars minder dan 50% van de gelden via de nominale premie innen. Dat kan bezwaren vanuit de Europese Commissie oproepen vanwege mogelijke staatssteunaspecten. (GL_212_c)
- GroenLinks voegt de werkgeverspremies arbeidsongeschiktheid, WW en Zvw samen tot een werkgeversheffing collectieve voorzieningen. In het premietarief van deze werkgeversheffing blijven de huidige differentiaties naar type contract (vast/flex) en schadelast (WGA/ZW) bestaan. De huidige differentiatie naar bedrijfsgrootte vervalt. GroenLinks introduceert een gedifferentieerde franchise ter hoogte van 92% van het wettelijk minimumloon voor kleine werkgevers (minder dan 25 werknemers, gemeten naar de loonsom van een gemiddelde werknemer) en 50% van het wettelijk minimumloon voor grote werkgevers. De maximumpremiëgrens vervalt. Per saldo resulteert dit in een lastenverlichting voor werkgevers van 14,6 mld euro. Deze maatregel gaat gepaard met grote uitvoeringstechnische complexiteit en risico's. (GL_214_c, GL_214_d, GL_214_e)
- GroenLinks introduceert een verzilverbare korting voor gepensioneerden. De korting is gelijk aan 5.000 euro per persoon en bouwt af naar nul met het huishoudinkomen tussen de 30.000 en 50.000 euro. Dit is een lastenverlichting van 9,1 mld euro in 2025. Het betreft hierbij enkel het deel van de basiskorting dat via de belasting wordt verrekend. Voor de statistische bepaling van het EMU-saldo wordt dit bedrag, samen met het deel dat na belastingkorting tot uitkering leidt, gerekend tot de uitgaven (GL_209_c)
- GroenLinks schaft de inkomensafhankelijke bijdrage in de Zvw af voor gezinnen. Dit is een lastenverlichting van 7,6 mld euro. (GL_350)
- GroenLinks introduceert een vierschijvenstelsel, waarin de lage schijf in het huidige tweeschijvenstelsel weer wordt opgesplitst in drie schijven. De tarieven zijn 35% over het inkomen tot 27.000 euro, 38,5% over het inkomen tussen de 27.000 en 65.000 euro, en 50% over het inkomen tussen 65.000 en 200.000 euro. De schijflengtes worden structureel bevroren. Per saldo leidt dit tot een lastenverlichting van 1,1 mld euro in 2025 en 0,4 mld euro structureel. (GL_227_a)
- GroenLinks bouwt het eigenwoningforfait af, totdat dit volledig is uitgefaseerd in 2030. Dit is een lastenverlichting van 1,0 mld euro in 2025 en 3,5 mld euro structureel. (GL_201_b)
- GroenLinks introduceert een verzilverbare korting specifiek gericht op personen onder de AOW-gerechtigde leeftijd met een uitkering. De korting is gelijk aan 10% van het sociaal minimum en bouwt af met het huishoudinkomen vanaf het minimumloon tot een modaal inkomen. Dit is een

⁷⁸ Badir, M. en M. van Kempen, 2020, Herdefiniëring beleidsmatige lastenontwikkeling, CPB Achtergronddocument, Den Haag. ([link](#))

- lastenverlichting van 0,9 mld euro in 2025. Het betreft hierbij enkel het deel van de basiskorting dat via de belasting wordt verrekend. Voor de statistische bepaling van het EMU-saldo wordt dit bedrag, samen met het deel dat na belastingkorting tot uitkering leidt, gerekend tot de uitgaven. (GL_215_b)
- GroenLinks verplicht zelfstandigen tot pensioenopbouw tot een inkomen van 60.000 euro. Hierbij wordt uitgegaan van een premiepercentage van 10%. De hogere aftrek van pensioenpremies leidt tot 0,9 mld euro minder belastinginkomsten in 2025. Op lange termijn zijn de belastbare pensioenuitkeringen hoger door de hogere pensioenpremies. Structureel leidt dit tot een lastenverzwaring van 0,1 mld euro. (GL_310_b, GL_310_c, GL_310_f)
 - GroenLinks verplicht werknemers die nog geen verplicht pensioen opbouwen tot pensioenopbouw tot een inkomen van 60.000 euro. De hogere aftrek van pensioenpremies leidt tot 0,4 mld euro minder belastinginkomsten in 2025. Op lange termijn zijn de belastbare pensioenuitkeringen hoger door de hogere pensioenpremies. Structureel leidt dit tot een lastenverzwaring van 0,1 mld euro. (GL_309_b, GL_309_c, GL_309_f)
 - GroenLinks wijzigt de arbeidsongeschiktheidsverzekering voor zelfstandigen. De grondslag bedraagt maximaal 100% van het minimumloon, de uitkering 70% daarvan. De wachttijd is één jaar, zelfstandigen met personeel zijn uitgezonderd. Doordat de premie volledig wordt betaald uit algemene middelen, leidt het vervallen van de premie uit het basispad tot een structurele lastenverlichting van 1,4 mld euro (waarvan 0,1 mld in 2025). (GL_160_b)
 - GroenLinks introduceert een bonus van maximaal 10.000 euro voor startende zelfstandigen die in de eerste drie jaar werknemers in dienst nemen. Dit is een taakstellende lastenverlichting van 0,1 mld euro. (GL_305)
 - GroenLinks schaft de algemene heffingskorting af (incl. doorwerking bijstand en AOW). Dit is een lastenverzwaring van 28,8 mld euro in 2025 en 28,6 mld euro structureel. (GL_205)
 - GroenLinks schaft de arbeidskorting af. Dit is een lastenverzwaring van 24,8 mld euro. (GL_203)
 - GroenLinks schaft de ouderenkorting af. Dit is een lastenverzwaring van 5,2 mld euro. (GL_209_a)
 - GroenLinks bouwt de hypotheekrenteaf trek af totdat deze volledig is uitgefaseerd in 2030, en treft extra maatregelen om het verplaatsen van eigenwoningschuld naar box 3 tegen te gaan. Dit is een lastenverzwaring van 3,0 mld euro in 2025 en 7,3 mld euro structureel. (GL_201_a)
 - GroenLinks fiscaliseert de AOW-premie geleidelijk, zodat de AOW-premie volledig is gefiscaliseerd in 2030. Dit is een lastenverzwaring van 2,7 mld euro in 2025 en 4,8 mld euro structureel. (GL_202)
 - GroenLinks schaft de aftrekposten af die vallen onder de ondernemersaftrek. Dit zijn de zelfstandigenaftrek, de startersaftrek, de aftrek voor speur- en ontwikkelingswerk, de meewerkaftrek en de stakingsaftrek. Dit is een lastenverzwaring van 2,1 mld euro in 2025 en 1,1 mld euro structureel. (GL_204_b)
 - De premies voor de volksverzekeringen (AOW, ANW en Wlz) in box 1 worden ook geheven over inkomsten in box 2 en box 3. Dit is een lastenverzwaring van 1,8 mld euro. (GL_222_b)
 - GroenLinks schaft de mkb-winstvrijstelling af. Dit is een lastenverzwaring van 1,6 mld euro in 2025 en 1,8 mld euro structureel. (GL_204_a)
 - GroenLinks schaft de doelmatigheidsmarge in de gebruikelijkloonregeling af. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,7 mld euro in 2025 en 0,2 mld euro structureel. (GL_223)
 - GroenLinks wijzigt de tariefstructuur in de bijtelling. Voor elektrische auto's met een waarde tot 40.000 euro gaat de bijtelling naar 8% in 2025 en 22% in 2030. Voor elektrische auto's met een waarde boven de 40.000 euro wordt het tarief 22% vanaf 2025, net als voor auto's met een CO₂-uitstoot tot 50 gram/km. Voor auto's met een CO₂-uitstoot tussen de 51 en de 106 gram/km gaat de bijtelling naar 25%, daarboven naar 36%. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 0,6 mld euro in 2025 en 0,7 mld euro structureel. (GL_254_a)
 - GroenLinks schaft de alleenstaandeouderenkorting af. Dit is een lastenverzwaring van 0,6 mld euro. (GL_207)

- GroenLinks introduceert een nieuw toptarief van 60% voor inkomens hoger dan 200.000 euro. Dit is een lastenverzwaring van 0,6 mld euro. (GL_227_c)
- GroenLinks laat de inkomsten uit box 2 en 3 meetellen in de bepaling van de hoogte van de inkomensafhankelijke combinatiekorting en de door de partij geïntroduceerde verzilverbare heffingskortingen. Dit is een lastenverzwaring van 0,5 mld euro in 2025 en 2,0 mld euro structureel. (GL_222_a)
- GroenLinks schaft de 30%-regeling en de vrijstelling extraterritoriale kosten (ETK) voor ingekomen werknemers af. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 0,5 mld euro. (GL_221)
- GroenLinks introduceert een progressief tarief in box 2, zodat de combinatie van de tarieven in box 2 samen met de tarieven in de vennootschapsbelasting gelijk zijn aan de door de partij voorgestelde tarieven in box 1. Dit leidt tot een box 2 tarief van 23,5% tot 27.000 euro, 27,6% tussen de 27.000 en 65.000 euro, 41,2% tussen de 65.000 en 200.000 euro en 42,9% boven de 200.000 euro. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,5 mld euro. Wegens een anticipatie-effect is er een substantieel positief kaseffect in het jaar voor invoering en een tijdelijk lagere opbrengst in de jaren erna. (GL_261_e)
- GroenLinks introduceert een werkgeversheffing van 14% op loon boven 500.000 euro. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,3 mld euro. (GL_228)
- GroenLinks schaft de middelingsregeling in de inkomstenbelasting af. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 0,2 mld euro. (GL_208)
- GroenLinks stelt het maximale aftrektarief gelijk aan het eersteschijschijftarief in het door de partij voorgestelde vierschijvenstelsel. Dit is een lastenverzwaring van 0,1 mld euro. (GL_227_b)
- GroenLinks schaft de fiscale oudedagsreserve af. Dit is een lastenverzwaring van 0,1 mld euro. (GL_230)
- GroenLinks verlaagt de grens waarbij schulden bij de eigen vennootschap worden belast met een box 2-heffing naar 17.500 euro. Dit geldt zowel voor bestaande als nieuwe schulden en is inclusief de eigen woningschuld. In het jaar van invoering leidt dit tot een substantiële kasontvangst, in de jaren erna ontstaat er juist een tijdelijke beperkte jaarlijkse derving, met structureel een beperkte kasopbrengst. De netto contante waarde van deze kasstroom geeft een beperkte lastenverzwaring voor bedrijven. (GL_226)
- GroenLinks schaft de doorschuifregeling voor aanmerkelijkbelanghouders in box 2 af. Dit is een beperkte lastenverzwaring voor bedrijven in 2025 en een structurele lastenverzwaring van 0,1 mld euro. (GL_225)
- GroenLinks vergroot het verschil tussen de WW-premie voor flex-contracten en de WW-premie voor vaste contracten. Voor flex-werknemers gaan werkgevers meer premie betalen, en voor vaste werknemers minder. Per saldo heeft deze maatregel geen budgettair effect. (GL_157)

Vermogen en winst

- GroenLinks verlaagt de verhuurderheffing taakstellend voor woningcorporaties die investeren in woningbouw en -verduurzaming. Dit is een lastenverlichting van 1,5 mld euro in 2025 en 2,1 mld euro structureel. (GL_285)
- GroenLinks verhoogt de vrijstellingen binnen de erfbelasting. Alle ontvangers krijgen een jaarlijkse vrijstelling van 27.000 euro. Daarnaast houden kinderen met een handicap en partners de vrijstellingen die momenteel gelden voor deze groepen, waarbij voor partners tevens de eigen woning wordt vrijgesteld van erfbelasting. Dit is een lastenverlichting van 0,3 mld euro. (GL_218)
- GroenLinks introduceert een vermogensbelasting op het bruto bezit in box 3, de eigen woning, het ondernemingsvermogen en het aanmerkelijk belang in box 2. Voor de berekening van de waarde van de eigen woning wordt rekening gehouden met de resterende hypotheekschuld en woningen met een waarde lager dan 1 miljoen euro zijn vrijgesteld van deze heffing. Daarnaast geldt een algemene

vrijstelling van 1 miljoen euro. Er wordt 1% belasting geheven over een vermogen tussen de 1 miljoen en 2 miljoen euro, en 2% over vermogen boven 2 miljoen euro. Dit is een lastenverzwaring van 3,9 mld euro voor gezinnen en 2,6 mld euro voor bedrijven in 2025. Structureel is het een lastenverzwaring van 4,1 mld euro voor gezinnen en 2,7 mld euro voor bedrijven. (GL_262_a, GL_262_b)

- GroenLinks verhoogt het tarief in de tweede schijf van de vennootschapsbelasting met 5%-punt naar 30%. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 4,0 mld euro. (GL_263)
- GroenLinks schaft de Baangerelateerde investeringskorting (BIK) per 2022 af en schrapt de daaraan gerelateerde reservering voor lastenverlichting bedrijven na 2022. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 2,0 mld euro. (GL_274)
- In de vermogensaanwasbelasting van GroenLinks is het niet mogelijk om verliezen te verrekenen over de jaren. Dit is een lastenverzwaring van 1,8 mld euro. (GL_261_d)
- GroenLinks verkort de eerste schijf in de vennootschapsbelasting naar 200.000 euro. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 1,3 mld euro. (GL_275)
- GroenLinks schaft de vrijstellingen voor niet-woningen in de onroerendezaakbelasting af. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 1,2 mld euro. GroenLinks roomt deze lastenverzwaring af via het gemeentefonds. (GL_296)
- GroenLinks voert een progressieve tariefstructuur in box 3 in, die gelijk is aan de tarieven en schijflengtes in box 1. Dit is een lastenverzwaring van 1,1 mld euro in 2025 en 0,7 mld euro structureel. (GL_261_b)
- GroenLinks past de tarieven van de erf- en schenkbelasting aan en maakt deze onafhankelijk van de relatie van de ontvanger met de schenker of erflater. Onder de 100.000 euro wordt het tarief 25%, tussen de 100.000 en 200.000 euro wordt het tarief 35%, en boven de 200.000 euro wordt het tarief 45%. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 1,0 mld euro. (GL_217)
- GroenLinks verhoogt de bankenbelasting. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor bedrijven van 1,0 mld euro. (GL_280)
- GroenLinks scherpt de verliesverrekening in de vennootschapsbelasting aan tot 30% van de jaarwinst boven de 1 mln euro, beperkt de carry forward naar zes jaar en schaft de carry back af. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,8 mld euro in 2025 en 0,5 mld euro structureel. (GL_272_a)
- GroenLinks scherpt de earningsstrippingmaatregel aan, waarbij de renteaftrek boven 1 mln euro wordt beperkt tot 20% van de gecorrigeerde winst. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,6 mld euro. (GL_264_d)
- GroenLinks schaft de vrijstelling dividendbelasting bij de inkoop van eigen aandelen af. Dit is een lastenverzwaring voor het buitenland van 0,5 mld euro. (GL_283)
- Voor de vermogensaanwasbelasting van GroenLinks geldt dat voor de bepaling van de grondslag de rente op schulden niet meer verrekenbaar is met de rendementen op het vermogen. Dit is een lastenverzwaring van 0,5 mld euro in 2025 en 1 mld euro structureel. (GL_261_c)
- GroenLinks schaft de innovatiebox af. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,4 mld euro in 2025 en 0,5 mld euro structureel. (GL_276)
- GroenLinks voert een aftrekbeperking in voor kosten binnen een concern die bij de ontvanger niet voldoende belast zijn. Hierbij wordt gekeken naar het effectieve tarief waaraan de betaling onderworpen is bij de ontvanger, zonder uitzondering voor ontvangers met wezenlijke economische activiteiten. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,4 mld euro. (GL_269_b)
- GroenLinks verhoogt de overdrachtsbelasting voor niet-eigenwoningen naar 10%. Dit is een lastenverzwaring van 0,2 mld euro voor bedrijven en 0,1 mld euro voor gezinnen. (GL_288_a, GL_288_b)

- GroenLinks schaft het doorschuiven van stakingswinst af, waardoor bij de overgang van een onderneming belasting betaald dient te worden over de stakingswinst. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,3 mld euro. (GL_224)
- GroenLinks voert een mediaheffing in met een tarief van 5% over de bruto-opbrengst uit telecomaansluitingen, advertenties via platforms die audiovisueel materiaal beschikbaar stellen, streamingdiensten, verkoop en verhuur van audiovisueel materiaal. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,2 mld euro in 2025. (GL_298)
- GroenLinks schaft de vrijstelling voor cultuurgrond in de overdrachtsbelasting af. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,2 mld euro. (GL_300)
- GroenLinks scherpt de CFC-regel voor laagbelaste buitenlandse inkomsten van multinationals aan en breidt deze uit naar actieve inkomsten, met als grens een effectief tarief van 9% en bijheffing tot het Nederlandse statutaire tarief. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,2 mld euro. (GL_265)
- GroenLinks voert ter vervanging van het huidige box 3 systeem een heffing op daadwerkelijk rendement in. De partij kiest voor een heffingsvrij inkomen van 1000 euro. Dit is een lastenverzwaring van 0,1 mld euro in 2025. Deze maatregel heeft geen structureel budgettair effect. (GL_261_a)
- GroenLinks schaft de bedrijfsopvolgingsregeling (BOR) in de erf- en schenkbelasting af. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,1 mld euro in 2025 en 0,3 mld euro structureel. (GL_220)
- GroenLinks past de leegwaarderatio niet langer toe bij de WOZ-waarde in box 3 van de inkomstenbelasting. Dit is een lastenverzwaring van 0,1 mld euro. (GL_291)
- GroenLinks schaft de landbouwvrijstelling af. Zonder overgangsrecht is dit een structurele lastenverzwaring voor bedrijven van 0,5 mld euro. In 2025 is de opbrengst 0,1 mld euro vanwege een beperkte heffingsgrondslag. (GL_248)
- GroenLinks voert de conditionele eindafrekening dividendbelasting in, inclusief terugwerkende kracht. Hierdoor worden dividenduitkeringen van multinationals die hun hoofdkantoor na 18 september 2020 fiscaal gezien hebben verplaatst naar een land zonder dividendbelasting, in materiële zin belast alsof het hoofdkantoor nog in Nederland was gevestigd. Dit is een lastenverzwaring voor buitenlandse aandeelhouders van 0,1 mld euro in 2025. De structurele lastenverhoging is beperkt. Deze maatregel gaat gepaard met grote uitvoeringstechnische complexiteit en risico's en de juridische houdbaarheid is onzeker. (GL_281)
- GroenLinks beperkt de verliesverrekening in de inkomstenbelasting tot zes jaar carry forward en nul jaar carry back. Dit is een lastenverzwaring van 0,1 mld euro. (GL_229)
- GroenLinks vormt de deelnemingsvrijstelling in de vennootschapsbelasting om van een bruto- naar een nettovrijstelling, waardoor de kosten in verband met een deelneming niet meer aftrekbaar zijn. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,1 mld euro. (GL_268)
- GroenLinks beperkt de afschrijving op gebouwen in eigen gebruik in de inkomstenbelasting tot de WOZ-waarde als bodemwaarde, waarbij er sprake is van overgangsrecht voor belastingplichtigen die nog geen drie jaar hebben afgeschreven. De maatregel leidt tot het naar voren halen van belastinginkomsten, wat een tijdelijk positief kaseffect geeft in de eerste jaren. Structureel is de opbrengst beperkt. De netto contante waarde van deze kasstroom geeft een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,1 mld euro. (GL_292)
- GroenLinks schaft de schenkingsvrijstelling voor de eigen woning af. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 0,1 mld euro in 2025 en 0,3 mld euro structureel. (GL_284_a)
- GroenLinks belast in box 3 de winst bij de verkoop van koopwoningen die gekocht zijn na invoering van de maatregel, na correctie voor de landelijke trend in huizenprijzen. Gedurende de bezitsperiode uitgevoerde verbouw- en herstelwerkzaamheden mogen worden afgetrokken voor zover deze uitkomen boven een drempel van 50.000 euro. Voor de belastinggrondslag geldt een drempel van

100.000 euro. Dit is een beperkte lastenverzwaring in 2025 en een lastenverzwaring van 0,1 mld euro structureel. (GL_287)

Milieu

- GroenLinks schaft de mrb af. Dit is een lastenverlichting van 4,8 mld euro voor gezinnen en 1,2 mld euro voor bedrijven. (GL_250_c, GL_250_d)
- De invoering van de kilometerheffing (GL_250) en het afschaffen van de mrb (GL_250_c, GL_250_d) leidt per saldo tot minder gereden kilometers. Dit is een lastenverlichting van 1,0 mld euro voor gezinnen en 0,2 mld euro voor bedrijven. (GL_250_e, GL_250_f)
- De invoering van de vrachtwagenheffing van GroenLinks gaat gepaard met het afschaffen van het eurovignet, een lastenverlichting in de mrb voor vrachtwagens en een daling van de accijnsopbrengst als gevolg van invoering van de vrachtwagenheffing. In totaal leidt dit tot een lastenverlichting voor bedrijven van 0,3 mld euro. (GL_253_b)
- GroenLinks verhoogt de energie-investeringsaftrek (EIA), de milieu-investeringsaftrek (MIA) en de willekeurige afschrijving milieu-investeringen (VAMIL) taakstellend met 0,1 mld euro. Dit is een lastenverlichting voor bedrijven. Een degelijke verhoging van deze regelingen vergroot de kans op het verlenen van ongeoorloofde staatssteun. (GL_237)
- GroenLinks bouwt de salderingsregeling geleidelijk af per 2025. Dit betekent een vertraging van de afbouw van twee jaar ten opzichte van het basispad. Het afbouwpercentage blijft wel gelijk aan 9%. Dit is een beperkte lastenverlichting voor gezinnen en bedrijven. (GL_239_a, GL_239_b)
- Door de aanpassing van de bijtellingstarieven (GL_254_a) en de verhoging van de aankoopsubsidie voor elektrische auto's (GL_254_d) vinden er gedragseffecten plaats. Dit is een beperkte lastenverlichting voor burgers en bedrijven. (GL_254_b, GL_254_c)
- GroenLinks voert een kilometerheffing in, gedifferentieerd naar brandstofsoort, tijd en plaats. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 5,5 mld euro en 1,9 mld euro voor bedrijven in 2025. (GL_250_a, GL_250_b)
- GroenLinks voert een vrachtwagenheffing in met een tarief van 29 cent/km. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 1,0 mld euro en een lastenverzwaring voor het buitenland van 0,1 mld euro. (GL_253_a, GL_253_c)
- GroenLinks verhoogt en differentieert de vliegbelasting. De belasting wordt verhoogd naar 25 euro voor korte vluchten (Europa) en 50 euro voor lange vluchten. Business-passagiers betalen twee keer zoveel belasting en de vliegbelasting geldt ook voor transferpassagiers. De partij voert daarnaast een tariefopslag van 12,50 euro in voor afstanden die per trein (ongeveer) net zo snel bereikbaar zijn. Dit is een lastenverzwaring van 0,2 mld euro voor gezinnen, 0,5 mld euro voor bedrijven en 0,4 mld euro voor het buitenland. (GL_256_a, GL_256_b, GL_256_c)
- GroenLinks voert een verpakkingenbelasting in op meerlaagse verpakkingen en verpakkingen die minder dan 30% gerecycled materiaal bevatten. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor bedrijven van 1,0 mld euro. (GL_234)
- GroenLinks introduceert een jaarlijks oplopende generieke CO₂-heffing voor de industrie. Dit is een lastenverzwaring van 0,7 mld euro in 2025 en 0,4 mld euro structureel. Hiertegenover staat een even grote terugsluis van deze heffing (zie GL_232_b). (GL_232_a)
- GroenLinks introduceert een openruimteheffing (heffing op onbebouwde grond) op nationaal niveau. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor bedrijven van 0,7 mld euro. (GL_289)
- GroenLinks verhoogt de afvalstoffenbelasting naar 100 euro in 2025 en 200 euro in 2030. Dit is een even grote lastenverzwaring voor gezinnen en bedrijven van in totaal 0,3 mld euro in 2025 en 0,5 mld euro structureel. Daarnaast worden kosten voor gemeenten verwacht om gescheiden afvalinzameling te faciliteren. (GL_231_a, GL_231_b)

- GroenLinks verhoogt de tarieven op gas in de tweede, derde en vierde schijf in de energiebelasting met 5 cent. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,2 mld euro. (GL_240)
- GroenLinks verhoogt de bpm taakstellend met 0,2 mld euro in 2025. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 0,1 mld en bedrijven van 0,1 mld in 2025. (GL_260_a, GL_260_b)
- GroenLinks voert een bpm in op CO₂-uitstoot voor alle bestelauto's (waardoor de huidige bpm voor particuliere bestelauto's op cataloguswaarde vervalt) met een taakstellende opbrengst van 0,2 mld euro. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,3 mld euro en een lastenverlichting voor gezinnen van 0,1 mld euro. (GL_258_a, GL_258_b)
- GroenLinks schaft de teruggaafregelingen in de energiebelasting af. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,2 mld euro in 2025 en 0,1 mld euro structureel. (GL_238)
- GroenLinks schaft de vrijstelling van belasting op leidingwater bij een jaarlijks waterverbruik van meer dan 300 m³ af (grootverbruik). Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor bedrijven van 0,1 mld euro. (GL_241)
- GroenLinks voert een heffing op bestrijdingsmiddelen in. Dit is een taakstellende lastenverzwaring van 0,1 mld euro. (GL_351)
- GroenLinks voert een heffing op kunstmest in. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor bedrijven van 0,1 mld euro. (GL_352)
- GroenLinks schaft de teruggaafregeling voor de bpm en de vrijstelling mrb voor overheidsvoertuigen af en schaft ook de vrijstelling mrb voor taxi's af. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,1 mld euro. (GL_257)
- GroenLinks voert een CO₂-minimumprijs voor elektriciteitsopwekking in bovenop de ETS-prijs. Dit is een beperkte lastenverzwaring in 2025 en een lastenverzwaring van 0,1 mld euro structureel. (GL_242_c)

Overig

- GroenLinks verlaagt het btw-tarief op groente en fruit van 9% naar 5%. Dit is een lastenverlichting van 0,4 mld euro voor gezinnen en 0,1 mld euro voor bedrijven. Een juridisch aandachtspunt bij deze maatregel is dat die mogelijk strijdigheden oplevert met het fiscale neutraliteitsbeginsel, dat een ongelijke behandeling van concurrerende productgroepen die in dezelfde behoefte voorzien niet toestaat. Omdat zowel de afbakening van (samengestelde) product(groep)en als de handhaving complex is, bestaat er een aanzienlijk risico op uitvoeringsproblemen voor de Belastingdienst. (GL_244_a, GL_244_c)
- GroenLinks brengt vlees en vis onder het algemene btw-tarief van 21%. Dit is een lastenverzwaring van 1,0 mld euro voor gezinnen en 0,3 mld euro voor bedrijven. Een juridisch aandachtspunt bij deze maatregel is dat die mogelijk strijdigheden oplevert met het fiscale neutraliteitsbeginsel, dat een ongelijke behandeling van concurrerende productgroepen die in dezelfde behoefte voorzien niet toestaat. Omdat zowel de afbakening van (samengestelde) product(groep)en als de handhaving complex is, bestaat er een aanzienlijk risico op uitvoeringsproblemen voor de Belastingdienst. (GL_245_a, GL_245_b)
- GroenLinks voert een financiële transactiebelasting in met een tarief van 0,01% op transacties in financiële derivaten en van 0,1% op transacties in overige financiële instrumenten. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 1,0 mld euro. (GL_279)
- GroenLinks verhoogt het tarief van de assurantiebelaasting van 21% naar 25%. Dit is een lastenverzwaring van 0,4 mld euro voor gezinnen en 0,1 mld euro voor bedrijven. (GL_299_a, GL_299_b)
- GroenLinks voert een verbruiksbelasting in op alcoholvrije dranken. De hoogte van de belasting is afhankelijk van het suikergehalte van het specifieke product. Dit is een lastenverzwaring van 0,4 mld euro. (GL_246)

- GroenLinks verhoogt de accijns op tabak naar 10 euro. Dit is een lastenverzwaring van 0,3 mld euro. (GL_297)
- GroenLinks voert een quotum in voor doelgroepbanen van 5%. Het quotum geldt zowel voor bedrijven met meer dan 25 werknemers als voor de overheid. De maatregel leidt tot een lastenverzwaring van 0,2 mld euro. (GL_161)
- GroenLinks voert een experiment uit voor het telen, verkopen en gebruiken van softdrugs. Dit is een tijdelijke lastenverzwaring in 2025 van 0,2 mld euro voor gezinnen en 0,1 mld euro voor bedrijven. Structureel zijn er geen budgettaire effecten. De opbrengsten ontstaan bijvoorbeeld door het veilen van vergunningen, een nationale verbruiksbelasting of dividenduitkeringen door een staatsbedrijf. De Raad van State heeft opgemerkt dat een experiment vermoedelijk in strijd is met het geldende internationale en Europees recht, maar dat een experiment mogelijk ook in het belang kan zijn van de volksgezondheid, criminaliteitsbestrijding en openbare orde, doelen die ook ten grondslag liggen aan de internationale verdragen en het Europees recht. (GL_117_a, GL_117_b)
- GroenLinks voert een digitale dienstenbelasting in met een tarief van 3% over de bruto-opbrengst. Dit is een lastenverzwaring voor het buitenland van 0,2 mld euro in 2025. (GL_278)

A.4.4 Niet-EMU-relevante lasten

GroenLinks verhoogt de niet-EMU-relevante lasten met per saldo 4,5 mld euro in 2025. De verhoging is opgebouwd uit een verhoging van 0,1 mld euro voor gezinnen, een verhoging van 4,4 mld euro voor bedrijven en een ongewijzigd beeld voor het buitenland.

De volgende maatregelen hebben geen effect op het EMU-saldo.

Niet-EMU-relevant

- GroenLinks introduceert eigenrisicodragerschap voor werkgevers voor de eerste zes maanden WW. Het WW-recht wordt vastgesteld door het UWV, maar de kosten van WW-uitkeringen gedurende de eerste zes maanden komen voor rekening van de oude werkgever. Hierdoor worden er minder mensen ontslagen. De overheidsuitgaven (WW-uitkeringen betaald door het UWV, GL_163_a) dalen, maar tegenover deze ombuiging staan hogere werkgeverslasten in de vorm van WW-uitkeringen betaald door eigenrisicodragers. Dit is een niet-EMU-relevante lastenverzwaring van afgerond 2,3 mld euro. (GL_163_b)
- GroenLinks voert een bijmengverplichting in voor groen gas en waterstof met aardgas. Dit is een niet-EMU-relevante lastenverzwaring voor bedrijven van 0,7 mld euro in 2025 en 1,4 mld euro structureel. (GL_361)
- De maatregelen van GroenLinks voor de industrie leiden tot kosten voor bedrijven in deze sector vanwege investeringen in CO₂-uitstootreductie. Dit is een niet-EMU-relevante lastenverzwaring voor bedrijven van 0,4 mld euro in 2025 en 1,0 mld euro structureel. (GL_369_a, GL_369_b)
- GroenLinks voert een rendementseis in voor nieuw te installeren verwarmingsinstallaties in gebouwen. Dit is een niet-EMU-relevante lastenverzwaring voor bedrijven van 0,3 mld euro in 2025 en 0,6 mld euro structureel. (GL_319)
- De GroenLinks-voorstellen op het gebied van hernieuwbare energie leiden tot noodzakelijke additionele investeringen in energienetten, waarvan de kosten worden verwerkt in de nettarieven. Dit is een niet-EMU-relevante lastenverzwaring van 0,1 mld euro in 2025 en 0,3 mld euro structureel voor bedrijven en 0,1 mld euro in 2025 en 0,2 mld structureel voor gezinnen. (GL_368_a, GL_368_b)
- GroenLinks breidt de energiebesparingsverplichting voor bedrijven in de Wet Milieubeheer uit door aanpassingen in de reikwijdte en de terugverdientijd. Dit is een niet-EMU-relevante lastenverzwaring voor bedrijven van 0,2 mld euro in 2025 en 0,5 mld euro structureel. (GL_313)
- GroenLinks voert enkele verplichtingen in gericht op de verduurzaming van woningen in de vrije huursector, zoals de overstap op tenminste een hybride cv-ketel bij vervanging van een nieuwe cv-

ketel en het verplicht plaatsen van zonnepanelen bij de overgang naar nieuwe huurders. Dit is een niet-EMU-relevante lastenverzwaring voor bedrijven van 0,2 mld euro in 2025 en 0,3 mld euro structureel. (GL_367)

- GroenLinks voert een verplichting in om te voldoen aan een minimumpercentage duurzaam brandstofgebruik in de luchtvaart, scheepvaart, het vrachtverkeer en de landbouw. Dit is een niet-EMU-relevante lastenverzwaring van beperkte omvang voor het buitenland en van 0,1 mld euro voor bedrijven. (GL_323_a, GL_323_b)
- GroenLinks voert enkele verplichtingen in gericht op de verwarmingsinstallatie voor woningen, zoals het verplicht waterzijdig inregelen van de cv-installatie. Dit is een niet-EMU-relevante lastenverzwaring voor gezinnen van beperkte omvang in 2025 en 0,1 mld euro structureel. (GL_366)

Tabel A.8 Lastenmutaties ten opzichte van het basispad in 2025, ex ante, mld euro

(-) betekent lastenverlichting, (+) betekent lastenverzwaring.	2025
Inkomen en arbeid	-20,4
Introdactie verzilverbare korting voor werkenden: lastenverlichting (GL_211_b)	-38,3
Verlagen nominale zorgpremie naar 120 euro per jaar (GL_212_c)	-21,2
Werkgeversheffing collectieve voorzieningen (GL_214_c, GL_214_d, GL_214_e)	-14,6
Introdactie verzilverbare korting gepensioneerden: lastenverlichting (GL_209_c)	-9,1
Afschaffen inkomensafhankelijke bijdrage Zvw voor gezinnen (GL_350)	-7,6
Introdactie vierschijvenstelsel: vervangen lage schijf huidig stelsel door drie schijven (GL_227_a)	-1,1
Uitfaseren eigenwoningforfait (GL_201_b)	-1,0
Introdactie verzilverbare korting voor uitkeringsgerechtigden: lastenverlichting (GL_215_b)	-0,9
Verplichte pensioenopbouw tot 60.000 euro voor zelfstandigen (GL_310_b, GL_310_c, GL_310_f)	-0,9
Verplichte pensioenopbouw tot 60.000 euro voor witte vlek werknemers (GL_309_b, GL_309_c, GL_309_f)	-0,4
Verplichte AO-verzekering voor zelfstandigen (premie uit basispad vervalt) (GL_160_b)	-0,1
Aannamebonus eerste werknemer (GL_305)	-0,1
Afschaffen algemene heffingskorting (incl. doorwerking bijstand en AOW) (GL_205)	28,8
Afschaffen arbeidskorting (GL_203)	24,8
Afschaffen ouderenkorting (GL_209_a)	5,2
Uitfaseren hypotheekrenteaf trek (GL_201_a)	3,0
Geleidelijk fiscaliseren AOW-premie (GL_202)	2,7
Afschaffen aftrekposten die vallen onder de ondernemersaftrek (GL_204_b)	2,1
Premies volksverzekeringen ook heffen over inkomsten box 2 en box 3 (GL_222_b)	1,8
Afschaffen mkb-winstvrijstelling (GL_204_a)	1,6
Afschaffen doelmatigheidsmarge gebruikelijk loon (GL_223)	0,7
Aanpassen tarieven bijtelling (GL_254_a)	0,6
Afschaffen alleenstaandeouderenkorting (GL_207)	0,6
Introdactie vierschijvenstelsel: nieuw toptarief (GL_227_c)	0,6
Inkomsten box 2 en 3 tellen mee voor afbouw heffingskortingen (GL_222_a)	0,5
Afschaffing 30%-regeling en ETK-regeling (GL_221)	0,5
Invoeren progressief tarief box 2 (GL_261_e)	0,5
Werkgeversheffing van 14% op loon boven 500.000 euro (GL_228)	0,3

Afschaffen middelingsregeling (GL_208)	0,2
Aftrektarief gelijk stellen aan het eersteschijftarief in box 1 (GL_227_b)	0,1
Afschaffen fiscale oudedagsreserve (GL_230)	0,1
Versoberen fiscale behandeling lenen uit eigen vennootschap (GL_226)	0,0
Afschaffen doorschuifregeling in box 2 (GL_225)	0,0
Verhogen verschil vast/flex in WW-premies (GL_157)	0,0
Vermogen en winst	23,5
Verlagen verhuurderheffing bij investeren (GL_285)	-1,5
Verhoging vrijstelling erfbelasting (GL_218)	-0,3
Introductie vermogensbelasting over alle boxen met progressief tarief (GL_262_a, GL_262_b)	6,5
Verhoging hoge tarief vennootschapsbelasting (GL_263)	4,0
BIK afschaffen (GL_274)	2,0
Geen verliesverrekening over de jaren in de vermogensaanwasbelasting (GL_261_d)	1,8
Verkorten eerste schijf vennootschapsbelasting (GL_275)	1,3
Afschaffen vrijstellingen niet-woningen OZB (GL_296)	1,2
Tarieven box 3 gelijkstellen aan tarieven box 1 (GL_261_b)	1,1
Uniformering tarieven en aanpassing schijfgrenzen, tarieven en vrijstellingen erf- en schenkbelasting (GL_217)	1,0
Verhogen bankenbelasting (GL_280)	1,0
Aanscherpen verliesverrekening, aanpassen carry forward en afschaffen carry back (GL_272_a)	0,8
Aanscherpen earningsstrippingmaatregel (GL_264_d)	0,6
Afschaffen vrijstelling dividendbelasting bij inkoop eigen aandelen (GL_283)	0,5
Rente op schulden niet meer verrekenbaar in de vermogensaanwasbelasting (GL_261_c)	0,5
Afschaffen innovatiebox (GL_276)	0,4
Invoeren aftrekbeperking laagbelaste betalingen binnen concern (GL_269_b)	0,4
Verhogen overdrachtsbelasting niet-eigenwoningen (GL_288_a, GL_288_b)	0,3
Afschaffen doorschuif stakingswinst (GL_224)	0,3
Invoeren mediaheffing (GL_298)	0,2
Afschaffen vrijstelling overdrachtsbelasting cultuurgrond (GL_300)	0,2
Aanscherping en uitbreiding CFC-regel in de vennootschapsbelasting (GL_265)	0,2
Invoeren vermogensaanwasbelasting met een heffingsvrij inkomen van 1000 euro (GL_261_a)	0,1
Afschaffen bedrijfsopvolgingsregeling (BOR) (GL_220)	0,1
Leegwaardratio in box 3 niet langer toepassen (GL_291)	0,1
Afschaffen landbouwvrijstelling (GL_248)	0,1
Conditionele eindafrekening dividendbelasting (GL_281)	0,1
Beperken verliesverrekening in de inkomstenbelasting (GL_229)	0,1
Kosten voor deelnemingen niet meer aftrekbaar (GL_268)	0,1
Afschrijvingsbeperking gebouwen in vpb doortrekken naar IB-onderneming (GL_292)	0,1
Afschaffen schenkingsvrijstellingen eigen woning en studie en familiebanklening (afschaffen schenkingsvrijstelling eigen woning) (GL_284_a)	0,1
Hoge verkoopwinsten eigen woning belasten in box 3 (GL_287)	0,0

Milieu	5,6
Afschaffen mrb (GL_250_c, GL_250_d)	-6,1
Invoeren kilometerheffing (gedragseffect) (GL_250_e, GL_250_f)	-1,2
Invoeren vrachtwagenheffing (lastenverlichting bedrijven afschaffen eurovignet, verlagen mrb en gedragseffect accijns) (GL_253_b)	-0,3
Verhogen EIA-, MIA- en VAMIL-regelingen (GL_237)	-0,1
Vertragen afbouw salderingsregeling (GL_239_a, GL_239_b)	-0,1
Aanpassen tarieven bijtelling (gedragseffecten) (GL_254_b, GL_254_c)	-0,1
Invoeren kilometerheffing (GL_250_a, GL_250_b)	7,3
Invoeren vrachtwagenheffing (GL_253_a, GL_253_c)	1,1
Invoeren gedifferentieerde vliegbelasting (GL_256_a, GL_256_b, GL_256_c)	1,1
Invoeren verpakkingenbelasting (GL_234)	1,0
CO ₂ -heffing voor de industrie (GL_232_a)	0,7
Invoeren openruimteheffing (GL_289)	0,7
Verhogen afvalstoffenbelasting (GL_231_a, GL_231_b)	0,3
Verhogen tarieven energiebelasting (bedrijven) (GL_240)	0,2
Verhogen bpm (GL_260_a, GL_260_b)	0,2
Introduceren bpm op CO ₂ -grondslag voor bestelauto's (GL_258_a, GL_258_b)	0,2
Afschaffen teruggaafregelingen in de energiebelasting (GL_238)	0,2
Afschaffen vrijstelling leidingwater grootverbruik (GL_241)	0,1
Heffing op bestrijdingsmiddelen (GL_351)	0,1
Heffing op kunstmest (GL_352)	0,1
Afschaffen teruggaafregeling bpm en vrijstelling mrb overheidsvoertuigen en afschaffen vrijstelling mrb taxi's (GL_257)	0,1
Aanscherpen CO ₂ -heffing elektriciteit (GL_242_c)	0,1
Overig	3,7
Btw-tarief op groente en fruit naar 5% (GL_244_a, GL_244_c)	-0,5
Btw-tarief op vlees en vis naar 21% (GL_245_a, GL_245_b)	1,3
Invoeren financiële transactiebelasting (GL_279)	1,0
Verhogen assurantiebelasting (GL_299_a, GL_299_b)	0,5
Verbruiksbelasting op suikerhoudende alcoholvrije dranken (GL_246)	0,4
Verhogen tabaksaccijns (GL_297)	0,3
Quotum doelgroepbanen (5%) (GL_161)	0,2
Experimenten softdrugs (GL_117_a, GL_117_b)	0,2
Invoering digitale dienstenbelasting (GL_278)	0,2
Niet-EMU-relevant	4,5
Werkgevers eerste 6 maanden eigenrisicodragers voor WW (werkgeverslasten) (GL_163_b)	2,3
Bijmengverplichting groen gas (GL_361)	0,7
Kosten voor de industrie (GL_369_a, GL_369_b)	0,4
Invoeren rendementseis verwarmingsinstallaties (GL_319)	0,3
Kosten additionele elektriciteitsopwekking (GL_368_a, GL_368_b)	0,2

Energiebesparingsverplichting bedrijven (GL_313)	0,2
Kosten verduurzaming vrije sector (GL_367)	0,2
Bijmengverplichting (GL_323_a, GL_323_b)	0,1
Kosten eisen verwarmingsinstallatie (GL_366)	0,0